

Brüsszel, 2021.7.9.
C(2021) 4997 final

ANNEX 1

MELLÉKLET

a következőhöz:

A Bizottság végrehajtási határozata

a LIFE program 2021–2024. évi többéves munkaprogramjának elfogadásáról

Többéves munkaprogram a LIFE program 2021 és 2024 közötti végrehajtásáról

Rövidítések és betűszók jegyzéke	2
1. BEVEZETÉS	4
2. FELÉPÍTÉS	5
2.1. A „Természet és biológiai sokféleség” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek	6
2.2. A „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek	8
2.3. „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek.....	12
2.4. A „Tiszta energiára való átállás” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek	14
3. A PÉNZESZKÖZÖK ELOSZTÁSA.....	17
4. VISSZA NEM TÉRÍTENDŐ TÁMOGATÁSOK	18
4.1. Tevékenységi támogatások.....	19
4.1.1. Hagyományos projektek (SAP-k)	19
4.1.2. Stratégiai projektek (SP)	21
4.1.3. Technikai segítségnyújtási projektek (TA-projektek).....	24
4.1.4. Egyéb intézkedések (OA)	27
4.2. A tevékenységi támogatásokra vonatkozó benyújtási és kiválasztási eljárás	28
4.2.1. A hagyományos projektekre, a technikai segítségnyújtási projektekre és az „egyéb intézkedésekre” vonatkozó egylépcsős eljárás	29
4.2.2. A hagyományos projektek kétlépcsős eljárása.....	31
4.2.3. A stratégiai projektek kétlépcsős eljárása	32
4.3. Működési támogatások.....	35
4.4. A működési támogatásokra vonatkozó benyújtási és kiválasztási eljárás.....	36
4.5. A pályázati felhívások indikatív ütemterve.....	38
5. MÁS FINANSZÍROZÁSI FORMÁK	39
5.1. Közbeszerzési szerződések.....	39
5.2. Pénzdíjak	40
5.3. Beruházásokat támogató tevékenységek, beleértve a vegyes finanszírozást.....	40
5.3.1. A környezetvédelmi és éghajlatbarát beruházások számára biztosított technikai segítségnyújtás finanszírozásának támogatása	40

5.3.2. Az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos beruházások finanszírozásának támogatása	42
5.4. Egyéb közvetett irányítású tevékenységek finanszírozásának támogatása	43
5.4.1. Egyéb közvetett irányítású tevékenységek pénzügyi támogatása a környezetvédelem és az éghajlat-politika területén.....	43
5.4.2. Pénzügyi támogatás az energiahatékonyságra irányuló magánberuházások aktiválásához	44
5.5. A 9. cikk (3) bekezdése értelmében a 85%-ba beszámítandó, egyéb finanszírozási formákban finanszírozott projektek.....	44
6. KUMULATÍV FINANSZÍROZÁS	45

Rövidítések és betűszók jegyzéke

BESTTevékenységi támogatási program a biológiai sokféleségért a legkülső régiókban és a tengerentúli országokban és területeken
CSA Koordinációs és támogatási intézkedések
DEEPKockázatmentesítési energiahatékonysági platform
EA Végrehajtó ügynökség
EASINIdegenhonos Fajok Európai Információs Hálózata
EEFIGEnergiahatékonyság-finanszírozási Szakértői Csoport
EBB Európai Beruházási Bank
ELENA-eszköz	European Local ENergy Assistance (európai helyi energiaügyi segítségnyújtási eszköz)
EIR A környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálata
EITEurópai Innovációs és Technológiai Intézet
ETS Kibocsátáskereskedelmi rendszer
EMAS Környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer
FAOAz ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete
FISEEurópai erdészeti információs rendszer
IKT Információs és kommunikációstechnológiák
IEA Nemzetközi Energia Ügynökség
IUCN Természetvédelmi Világszövetség
TITAz Európai Innovációs és Technológiai Intézet tudományos és innovációs társulásainak nyújtott támogatás
LUCASFöldhasználati és földfelszín-borítottsági összeírás
MAWP Többéves munkaprogram
MRVANyomon követés, jelentés, hitelesítés és akkreditáció
NAPCPNemzeti levegőszennyezés-csökkentési program
NEKT Nemzeti energia- és klímaterv
NEEAP Nemzeti energiahatékonysági cselekvési terv
NEC Nemzeti kibocsátási határértékek

PAF.....	Priorizált intézkedési terv
OA	Egyéb intézkedések
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet
OEF.....	Szervezetek környezeti lábnyoma
OEFSR-ek.....	A szervezetek környezeti lábnyomára vonatkozó ágazati szabályok
PEF	Projektek környezeti lábnyoma
PEFCR-ek.....	A termékek környezeti lábnyomára vonatkozó kategóriaszabályok
PLP	Az eseti jogalkotási és szakpolitikai prioritások kezelésére irányuló projektek
RBMP	Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek
SAP.....	Hagyományos projektek
SGA.....	Egyedi támogatási megállapodás
SIP	Stratégiai integrált projektek
SMART	Konkrét, mérhető, teljesíthető, reális és határidőhöz kötött
SNAP.....	Stratégiai természetvédelmi projektek
TA-CAP	Technikai segítségnyújtási projektek a tagállami hatóságok kapacitásépítéséhez
TAIEX	Technikai segítségnyújtás és információcsere
TA-PP.....	Technikai segítségnyújtási projektek stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek előkészítéséhez
TA-projektek	Technikai segítségnyújtási projektek
TA-R	Technikai segítségnyújtási projektek az eredmények megismétlését és továbbfejlesztését célzó projektekhez
EUMSZ.....	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
UNFCCC	Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye
UNEP.....	Az ENSZ Környezetvédelmi Programja
WHO.....	Egészségügyi Világszervezet
WISE	Európai Vízügyi Információs Rendszer
WMP	Hulladékgazdálkodási terv

1. BEVEZETÉS

A környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és az 1293/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. április 29-i (EU) 2021/783 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: LIFE rendelet) 3. cikke szerint „[a] LIFE program általános célkitűzése hozzájárulni a fenntartható, körforgásos, energiahatékony, megújuló energián alapuló, klímasemleges és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaság irányába történő elmozduláshoz, a környezet – beleértve a levegő, a víz és a talaj – minőségének védelme, helyreállítása és javítása, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása és visszafordítása, továbbá az ökoszisztémák leromlásának kezelése érdekében, többek között a Natura 2000 hálózat megvalósításának és működtetésének támogatásával, hozzájárulva ezáltal a fenntartható fejlődéshez. A LIFE program az EUMSZ 192. cikkének (3) bekezdésével összhangban elfogadott általános cselekvési programok végrehajtását is támogatja”.

E tekintetben a LIFE program egésze teljes mértékben megfelel az európai zöld megállapodás¹ célkitűzéseinek és céljainak, amely a következőkre irányul:

- az EU olyan igazságos és virágzó társadalommá alakítása, amely modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol 2050-re megszűnik a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás, és ahol a gazdaság növekedése nem erőforrásfüggő,
- az EU természeti tőkéjének védelme, megőrzése és fejlesztése, valamint a polgárok egészségének és jólétének védelme a környezettel kapcsolatos kockázatokkal és hatásokkal szemben.

A LIFE program négy alprogramja révén járul hozzá ezekhez a prioritásokhoz, különösen a következők révén:

- a vadon élő állatok élőhelyei és fajai pusztulásának megállítására és visszafordítására irányuló uniós szakpolitikai célkitűzések, valamint a 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégia célkitűzései végrehajtásának előmozdítása és integrálása valamennyi ágazatban,
- a körforgásos gazdaságra való átállás támogatása, valamint az EU természeti erőforrásai – beleértve a levegő, a talaj és a víz – minőségének védelme és javítása,
- a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó energia- és éghajlat-politikai keret, az EU 2050-ig megvalósítandó klímasemlegességi célkitűzése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia végrehajtásának támogatása,
- kapacitásépítés, a beruházások ösztönzése és az energiahatékonyagra és a kisléptékű megújuló energiaforrásokra összpontosító szakpolitikák végrehajtásának támogatása.

A 2021–2024-es időszakra vonatkozó jelenlegi többéves munkaprogram figyelembe veszi a korábbi LIFE programok tapasztalatait és az előkészítése keretében az érdekelt felekkel folytatott konzultációk eredményeit.

Magában foglalja a LIFE rendelet által bevezetett újdonságokat, többek között a következőket:

- Megerősített fellépés a természetvédelem és a biológiai sokféleség terén, kibővített alkalmazási kör és a tagállamok összehangolt cselekvési programjainak célzott támogatása mellett. Ez hozzá fog járulni a biológiai sokféleséggel kapcsolatos azon törekvéshez, hogy 2024-ben a többéves pénzügyi keret éves kiadásainak 7,5%-át,

¹ COM(2019) 640 final.

2026-ban és 2027-ben pedig 10%-át a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célkitűzésekre fordítsák².

- A klímasemlegesség 2050-ig történő elérésére irányuló törekvéssel összhangban az éghajlat-politikai célkitűzéseket támogató kiadásokra vonatkozó 61%-os célkitűzés.
- Megerősített fellépés az energiahatékonyság és a megújuló energiák terén.
- A más alapokkal és programokkal való szinergiák bővülő lehetőségei, különösen a kiválósági pecsét és a kumulatív finanszírozás révén.
- Fokozott hatás a társadalmi kihívások kezelésére azáltal, hogy az erőfeszítéseket ötvözik a Horizont Európával, különösen az európai zöld megállapodást támogató küldetéseivel (éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás, klímasemleges városok, óceánok és talajok).
- A területi hatály kiterjesztése a tengerentúli országokra és területekre (TOT-ok).

E többéves munkaprogram a 2021. január 1. és 2024. december 31. közötti időszakra terjed ki.

A többéves munkaprogram felépítése követi a LIFE rendelet 18. cikkének (2) bekezdésében felsorolt tartalmi elemeket, és csak szükség esetén foglalkozik külön az alprogramokkal.

Meghatározza a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó részletes keretet, és négy évre áttekintést nyújt a LIFE program tevékenységeiről, megkönnyítve ezáltal a potenciális érdekelt felek részvételét.

A LIFE program tevékenységeinek nagy részét közvetlenül a Bizottság szolgálatai vagy egy végrehajtó ügynökség (EA) hajtják végre. A végrehajtó ügynökség a Bizottság által meghatározott felhatalmazás keretein belül és a Bizottság felügyelete alatt jár el. A programért a Bizottság tartozik teljes körű felelősséggel.

2. FELÉPÍTÉS

A LIFE rendelet 4. cikke szerint a LIFE program két területre – Környezetvédelem és Éghajlat-politika – és négy alprogramra tagolódik:

1. A Környezetvédelem területéhez tartozik:

- a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram, valamint
- a „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram.

2. Az Éghajlat-politika területéhez tartozik:

- „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram, valamint
- a „Tiszta energiára való átállás” alprogram.

A jelenlegi többéves munkaprogram időtartama alatt 1 801 milliárd euró összegű költségvetést különítettek el a Környezetvédelem területére, 1 032,5 milliárd euró költségvetést pedig az Éghajlat-politika területére³.

² Lásd: Intézményközi megállapodás (2020. december 16.) az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság között a költségvetési fegyelemeről, a költségvetési ügyekben való együttműködésről és a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásról, valamint az új saját forrásokról és az új saját források bevezetésére irányuló ütemtervről (HL L 433I., 2020.12.22., 28. o.).

³ Ezek az összegek nem tartalmazzák a többéves munkaprogram időszakára vonatkozó, 106 millió euró összegű támogatási kiadásokat.

Az egyes alprogramokat a kapcsolódó célkitűzésekkel és beavatkozási területekkel együtt az alábbiak ismertetik.

Az egyes alprogramok végrehajtása során a Bizottság törekedni fog arra, hogy minden egyes fellépés megfeleljen a zöld eskünek, amely a károkozás elkerülését⁴ célozza, és ne veszélyeztesse a többi alprogram egyik célkitűzését sem⁵, miközben szinergiák kialakítására törekszik a környezet holisztikus szemléletének megvalósítása érdekében.

2.1. A „Természet és biológiai sokféleség” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek

Az programnak a LIFE rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott egyedi célkitűzéseivel összhangban a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram céljai a következők:

- kidolgozni, bemutatni és népszerűsíteni a természetvédelemről és a biológiai sokféleségről szóló vagy azokkal kapcsolatos uniós jogszabályok és szakpolitikák célkitűzéseinek elérését szolgáló innovatív technológiákat, módszereket és megközelítéseket (ideértve a természetalapú megoldásokat és az ökoszisztéma-alapú megközelítéseket), ösztönözni ezek továbbfejlesztését, valamint hozzájárulni a tudásalaphoz és a legjobb gyakorlat alkalmazásához, többek között a Natura 2000 hálózat támogatásán keresztül;
- támogatni a természetvédelemről és a biológiai sokféleségről szóló vagy azokkal kapcsolatos releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a kormányzás valamennyi szinten történő javításával, különösen a köz- és magánszektorbeli szereplők kapacitásainak és a civil társadalom bevonásának fokozásával, az amatőr tudomány⁶ lehetséges hozzájárulásainak kellő figyelembevételével;
- katalizátorként hatni a természetvédelemről és a biológiai sokféleségről szóló releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtását szolgáló sikeres megoldások/megközelítések széles körű alkalmazására, az eredmények megismétlésével, a kapcsolódó célkitűzések más szakpolitikákba, valamint köz- és magánszektorbeli gyakorlatokba történő integrálásával, beruházások mozgósításával és a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával.

A LIFE 1992 óta kulcsfontosságú eszköze volt a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv végrehajtásának, és jelentős mértékben hozzájárult a Natura 2000 hálózat létrehozásához, illetve néhány esetben elengedhetetlen fontosságú volt.

A természetvédelmi irányelvek célravezetőségi vizsgálata⁷, a természetre, az emberekre és a gazdaságra vonatkozó cselekvési terv⁸, valamint a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós

⁴ Lásd: https://ec.europa.eu/info/publications/communication-european-green-deal_en

⁵ Például az Európai Bizottság fenntartható finanszírozással kapcsolatos munkájának figyelembevételével, ideértve az uniós taxonómiát is (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en).

⁶ A nagyközönség által gyakran a hivatásos tudósokkal és tudományos intézményekkel együttműködésben vagy azok irányítása alatt végzett tudományos munka.

⁷ A Bizottság szolgálati munkadokumentuma – „Az uniós természetvédelmi jogszabályok (a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv) célravezetőségi vizsgálata – Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről, valamint a Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről” (a továbbiakban: a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv célravezetőségi vizsgálata), 2016. december 16., SWD(2016) 472 final.

biodiverzitási stratégia⁹ hangsúlyozza, hogy növelni kell a természet és a biológiai sokféleség finanszírozását.

A „Természet és biológiai sokféleség” alprogram hozzá fog járulni az Unió tengeri, édesvízi és szárazföldi ökoszisztémáiban rejlő természeti tőkéjének védelmére, fenntartására és helyreállítására irányuló, a Biológiai Sokféleség Egyezményben¹⁰, a Berni Egyezményben¹¹ foglalt célkitűzésekhez. Különösen hozzájárul majd a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiában¹², az uniós madárvédelmi¹³ és élőhelyvédelmi irányelvben¹⁴, az idegenhonos inváziós fajokról szóló rendeletben¹⁵ megfogalmazott célkitűzések, valamint a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben¹⁶, a víz-keretirányelvben¹⁷ és a legkülső régiókra vonatkozó európai stratégiában¹⁸ foglalt releváns célkitűzések megvalósításához.

A 2021–2024-es időszakra 1 103,5 milliárd euró indikatív összeget különítettek el a „Természet és biológiai sokféleség” alprogramra.

A „Természet és biológiai sokféleség” alprogram végrehajtása elsősorban a következő típusú intézkedéseken keresztül történik:

1. a hagyományos, alulról építkező megközelítés folytatása, amely megközelítés célja a fajok és élőhelyek védeltségi helyzetének, az ökoszisztémák egészségének és a kapcsolódó szolgáltatásoknak a javítását célzó gyakorlati és hatékony intézkedések végrehajtása hagyományos projektek (SAP-k, lásd az alábbi 4.1.1. szakaszt) társfinanszírozása révén. Valamennyi hagyományos projektet úgy kell kialakítani, hogy végrehajtásuk közvetlen eredményeként kézzelfogható javulást érjenek el a fajok, élőhelyek és ökoszisztémák, valamint a kapcsolódó szolgáltatások tekintetében, amelyet konkrét és mérhető (SMART) célkitűzések alapján kell meghatározni. A hagyományos projektek általában a következőkre összpontosítanak: 1. területalapú állományvédelmi és helyreállítási intézkedések („teret a természet számára”); és 2. a fajokra és ökoszisztémákra/élőhelyekre irányuló további egyedi intézkedések a

⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért, 2017. április 27., COM(2017) 198 final.

⁹ COM(2019) 640 final. Lásd: https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_hu

¹⁰ Jóváhagyta: A Tanács 93/626/EGK határozata (1993. október 25.) a biológiai sokféleségről szóló egyezmény megkötéséről (HL L 309., 1993.12.13., 1. o.).

¹¹ Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény megkötéséről szóló, 1981. december 3-i 82/72/EGK tanácsi határozattal jóváhagyott, az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény (HL L 38., 1982.2.10., 1. o.).

¹² Lásd: https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_hu

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.).

¹⁴ A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről (HL L 317., 2014.11.4., 35. o.).

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve (2008. június 17.) a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv) (HL L 164., 2008.6.25., 19. o.).

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén az uniós fellépés kereteinek meghatározásáról (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

¹⁸ Lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Szorosabb és megújított stratégiai partnerség az EU legkülső régióival, COM(2017) 0623 final.

területalapú intézkedésektől eltérő intézkedésekkel („fajaink és élőhelyeink védelme/megóvása”);

2. a nemzeti vagy regionális prioritizált intézkedési tervek (PAF)¹⁹ és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos egyéb uniós tervezési eszközök teljes körű végrehajtásának támogatására irányuló integrált megközelítés folytatása, stratégiai természetvédelmi projektek (SNAP-k, lásd az alábbi 4.1.2. szakaszt) révén. A stratégiai természetvédelmi projektek magukban foglalják a kapacitásépítést és az általános érvényesítést célzó intézkedéseket, többek között a természetre és a biológiai sokféleségre irányuló egyéb finanszírozási források mozgósítása révén. A stratégiai természetvédelmi projektek egyedi állományvédelmi intézkedéseket is tartalmazhatnak, különösen akkor, ha ezek nem támogathatók más uniós finanszírozási programokból származó kiegészítő finanszírozás mozgósításával (lásd alább a stratégiai természetvédelmi projektekről szóló 4.1.2. szakaszt);
3. strukturált megközelítés a konkrét szakpolitikai prioritások végrehajtásának támogatására az „Egyéb intézkedések” keretében meghirdetett célzott felhívások révén (OA-k – lásd az alábbi 4.1.4. szakaszt);
4. technikai segítségnyújtási projektek (TA), az alábbi 4.1.3. szakaszban meghatározottak szerint.

A fenti intézkedéstípusok a következőkre terjedhetnek ki:

1. a területalapú állományvédelmet és helyreállítást előmozdító és támogató intézkedések („teret a természet számára”);
2. a fajokra irányuló további egyedi intézkedések („fajaink védelme”);
3. irányítás a magatartásbeli változás és/vagy a gyakorlatok, a talaj-, a föld- és a vízgazdálkodás – beleértve a tengeri területeken is – megváltoztatásának, valamint a természeti erőforrások védelmének elősegítése érdekében, többek között a 2030-ig tartó időszakra szóló európai biodiverzitási stratégia²⁰ és a hamarosan elkészülő európai erdőgazdálkodási stratégia végrehajtásának támogatása révén, a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célkitűzéseknek az érintett ágazatokban való általános érvényesítése, a kapacitás minden szinten történő kiépítése, valamint a természetre és a biológiai sokféleségre vonatkozó tudásalap javítása, többek között a nyomon követés, az elszámolás és a jelentés, az értékelés és az utólagos értékelés érdekében;
4. a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosítása és az igazságszolgáltatáshoz való jog.

A fenti intézkedések többek között az uniós élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelv és az idegenhonos inváziós fajokról szóló rendelet végrehajtására, a beporzók pusztulásának visszafordítására, a pusztuló és szénben gazdag ökoszisztémák helyreállítására, valamint az erdők egészségének és rezilienciájának javítására irányulnak.

2.2. A „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek

A „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram egyedi célkitűzései a következők:

¹⁹ A 92/43/EK irányelv 8. cikke alapján dolgozzák ki.

²⁰ COM(2019) 640 final.

- kidolgozni, bemutatni és népszerűsíteni a környezetvédelemre vonatkozó uniós jogszabályok és szakpolitikák célkitűzéseinek elérését szolgáló innovatív technológiákat, módszereket és megközelítéseket, valamint hozzájárulni a tudáslaphoz és adott esetben a legjobb gyakorlat alkalmazásához;
- támogatni a környezetvédelemre vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a kormányzás valamennyi szinten történő javításával, különösen a köz- és magánszektorbeli szereplők kapacitásainak és a civil társadalom bevonásának fokozásával;
- katalizátorként hatni a környezetvédelemre vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtását szolgáló sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások széles körű alkalmazására, az eredmények megismétlésével, a kapcsolódó célkitűzések más szakpolitikákba, valamint köz- és magánszektorbeli gyakorlatokba történő integrálásával, beruházások mozgósításával és a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával.

Ennek az alprogramnak a célja a fenntartható, körforgásos, energiahatékony és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaságra, a toxikus anyagoktól mentes környezetre való átállás megkönnyítése, valamint a környezet minőségének védelme, helyreállítása és javítása.

Az alprogram a következők révén járul hozzá a vonatkozó európai uniós prioritásokhoz:

- az erőforrás-felhasználás csökkentése és a fenntartható, körforgásos, toxikus anyagoktól mentes, energiahatékony és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens környezetre való átállás elősegítése;
- körforgásos rendszerek kialakítása, összhangban a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervvel²¹, és a terv által fenntartható termékekre, az anyag- és energiaigényes ágazatokra, valamint az értékmegtartást szolgáló körforgásos üzleti modellekre helyezett hangsúly visszatükrözése. Különös figyelmet kell fordítani az EU legkülső régióiból és szigeteiről származó projektekre;
- a hulladékkeletkezés csökkentése a hulladékokról szóló keretirányelvvel²² összhangban, valamint a veszélyes hulladékok csökkentése, tekintettel az EU Bázeli Egyezmény²³ szerinti kötelezettségvállalására;
- a hulladékgazdálkodás javítása a hulladékgyűjtés és -tárolás, a hasznosítási lehetőségek és az életciklus végi ártalmatlanítás tekintetében, többek között a szigeteken, a távoli part menti vagy szárazföldi területeken és a legkülső régiókban, ahol a hulladékgazdálkodás során sajátos kihívásokkal kell megbirkózni;
- a szennyező anyagok levegőbe és tengerekbe történő kibocsátásának csökkentése, valamint tiszta levegő és tengerek biztosítása az uniós polgárok számára, összhangban az uniós vívmányokkal és a szennyezőanyag-mentességi cselekvési terv célkitűzéseivel;
- az uniós víztestek jó állapotának elérése és fenntartása;

²¹ A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv, COM(2020) 98 final.

²² Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről.

²³ <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>

- az emberi faj és az egyéb fajok számára megfelelő mennyiségű tiszta felszíni és felszín alatti víz biztosítása, többek között a vízfelhasználás hatékonyságának növelése révén;
- a veszélyes vegyi anyagok gyártásának, felhasználásának és kibocsátásának csökkentése, valamint az emberek és a környezet e vegyi anyagoknak való kitettségének csökkentése;
- biztonságos és fenntartható tervezésű anyagok és termékek fejlesztésének, kereskedelmi forgalomba hozatalának és elterjedésének előmozdítása;
- a káros zajszinteknek való kitettség csökkentése;
- az uniós talajminőség védelme, a talajromlás megelőzése és a talaj éghajlatváltozás jelentette fenyegetésekkel szembeni rezilienciájának növelése, valamint az elsivatagosodás elleni küzdelem a talaj- és földgazdálkodás fenntartható gyakorlatai révén, a talajszennyezésből való helyreállítás, valamint a vízminőségnek a csökkentett nitrátszivárgás révén történő javítására és a szén-dioxid-tárolással történő kibocsátáscsökkentésre való kapacitás bővítése, továbbá a talajfedés megelőzése és mérséklése.

A 2021–2024-es időszakra 697,5 millió euró indikatív összeget különítettek el a „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogramra.

Ez az összeg elsősorban hagyományos projektek, stratégiai integrált projektek és egyéb intézkedések finanszírozására szolgál, a következőkre összpontosítva:

- Körforgásos gazdaság, beleértve a hulladékból származó erőforrások újrahasznosítását a körforgásos, klímasemleges, fenntartható és toxikus anyagoktól mentes környezetre való átállás felgyorsítása érdekében, ahol:
 - ✓ a termékek, anyagok és erőforrások értékét a lehető leghosszabb ideig maximalizálják és tartják fenn a gazdaságban;
 - ✓ a termékek gyártása és felhasználása fenntartható; és
 - ✓ a hulladékkeletkezés és a káros anyagok jelenléte minimálisra csökken.

Idetartoznak a biztonságos és fenntartható tervezésű termékekre, a körforgásos és fenntartható termelésre és fogyasztásra vonatkozó intézkedések, valamint az anyagok és termékek javításának, újrafelhasználásának, újragyártásának és újrafeldolgozásának fokozására irányuló intézkedések. Ide kell érteni még a fenntartható kék gazdaság keretében kifejlesztett fenntartható technológiákat, eszközöket és megközelítéseket, például a tengeri megújulóenergia-infrastruktúrák jobb újrafeldolgozhatóságát vagy a halászhálókat és a halászati/akvakultúra-melléktermékek (pl. halpikkelyek, kagylók stb.) javítását/újrahasználatát.

Olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek támogatják a körforgásos gazdaság üzleti modelljeinek²⁴ kidolgozását, valamint az ellátási lánc rövidebb és diverzifikáltabb rendszereit, amelyek minimalizálják a környezeti hatást és csökkentik a külső függőséget. Ezeknek olyan átfogó intézkedéseken kell alapulniuk, amelyek a termékek és anyagok teljes életciklusát célozzák.

Ami a hulladékból származó erőforrások újrahasznosítását illeti, ez a hulladékhierarchiával összhangban álló intézkedéseket foglal magában a hulladékkeletkezés megelőzése, a termékjavítás és -újrahasználat fokozása, a hulladékáramok válogatásának és tisztításának javítása, valamint az anyagok és termékek

²⁴ Olyan üzleti modellek, amelyek célja, hogy a lehető leghosszabb ideig használatban tartsák a termékeket és anyagokat, és fokozzák használatukat annak érdekében, hogy maximális értéket nyerjenek ki belőlük.

megbízható és széles körű elkülönített gyűjtési rendszereken alapuló, biztonságos és jó minőségű újrafeldolgozásának fokozása érdekében.

Tekintettel magas erőforrás-felhasználásukra és a bennük rejlő körforgásos jelleg lehetőségére, a kulcsfontosságú termék-értékláncok²⁵, mint például a textíliák, a vegyi anyagok (beleértve a műanyagokat is), az építőipar és az épületek, az elektronika, az információs és kommunikációs technológiák (IKT), valamint az akkumulátorok és a járművek különös figyelmet fognak kapni a vonatkozó életciklusok valamennyi szakaszában végrehajtandó, valamennyi érdekelt fél bevonásával végzett intézkedésekkel.

- **Környezet és egészség:** a természeti erőforrások és nyersanyagok hosszú távú védelmén alapuló fenntartható gazdálkodás, környezetbarát ártermelés és szolgáltatásnyújtás az uniós polgárok egészségére és jóllétére gyakorolt káros és negatív hatások kiküszöbölése, megelőzése vagy minimalizálása, valamint a polgárok életminőségének javítása, továbbá a környezetre és annak tengeri és szárazföldi ökoszisztémáira gyakorolt káros és negatív hatások kiküszöbölése, megelőzése vagy minimalizálása érdekében, beleértve a következőket:
 - **Víz és tengerek.** A felszín alatti vizek és a felszíni vizek minőségének védelme és javítása, valamint a víz- és a tengeri szennyező anyagok megelőzése és felszámolása az Unió valamennyi víztestének – beleértve a vizes élőhelyeket és a tengeri környezetet is – jó kémiai és ökológiai állapotának elérése és fenntartása, a vízmennyiség aktív védelme, továbbá a kapcsolódó terhelések csökkentése érdekében.
 - **Levegő és zaj.** A levegő védelme és a levegőminőség javítása a légszennyező anyagok és a zaj megelőzése és/vagy csökkentése révén, különösen a városi környezetben.
 - **Talaj.** A talaj egészségének rekultivációja, helyreállítása, védelme és javítása a természetes vagy irányított ökoszisztéma határain belül, ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtása, különösen a növények és állatok termelékenységének fenntartása, a víz- és levegőminőség fenntartása vagy javítása, az emberi egészség és élőhelyek támogatása, valamint a talajvesztés megelőzése érdekében.
 - **Vegyianyag-kezelés.** A vegyi anyagok és keverékek fenntarthatóbb használata önmagukban, valamint árucikkekben és végtermékekben (ideértve például a növényvédő szereket, műtrágyákat, antimikrobiális szereket és nanoanyagokat), jobb tájékoztatás a végtermékek vegyianyag-tartalmáról, a balesetek megelőzése és a kapcsolódó tájékozott vásárlás, beleértve a vegyi anyagok kockázatkezelése, az anyagok körforgásos jellege és az éghajlatváltozás közötti összekapcsolódások előmozdítását.
- A magatartásbeli változást ösztönző környezetvédelmi irányítási projektek, amelyek támogatják az európai zöld megállapodás²⁶ végrehajtását, a kapacitásépítést minden szinten, beleértve a civil társadalom tekintetében is, a környezetvédelmi célkitűzések általános érvényesítését, a körforgásos és erőforrás-hatékonysági intézkedéseket az érintett ágazatokban, a környezettel kapcsolatos tudásalap javítását, beleértve a beruházások ökológizálását, a környezetvédelmi nyomon követést, az elszámolást és a jelentést, valamint a szakpolitikai nyomon követéshez, értékeléshez és utólagos értékeléshez való hozzájárulást.

²⁵ A COM(2020) 98 final dokumentumban meghatározottak szerint.

²⁶ COM(2019) 640 final.

- Az új európai Bauhaus (NEB) átfogó kezdeményezés. Ez egy olyan környezetvédelmi, gazdasági és kulturális projekt lesz, amely ötvözi a tervezést, a fenntarthatóságot, a hozzáférhetőséget és a megfizethetőséget az európai zöld megállapodás megvalósításának elősegítése érdekében. Ez a kezdeményezés a természet és a biológiai sokféleség szempontjait is figyelembe veszi.

2.3. „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek

„Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram egyedi célkitűzései a következők:

- kidolgozni, bemutatni és népszerűsíteni az éghajlat-politikára vonatkozó uniós jogszabályok és szakpolitikák célkitűzéseinek elérését szolgáló innovatív technológiákat, módszereket és megközelítéseket, valamint hozzájárulni a tudásalaphoz és adott esetben a legjobb gyakorlat alkalmazásához;
- támogatni az éghajlat-politikára vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a kormányzás valamennyi szinten történő javításával, különösen a köz- és magánszektorbeli szereplők kapacitásainak és a civil társadalom bevonásának fokozásával;
- katalizátorként hatni az éghajlat-politikára vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtását szolgáló sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások széles körű alkalmazására, az eredmények megismétlésével, a kapcsolódó célkitűzések más szakpolitikákba, valamint köz- és magánszektorbeli gyakorlatokba történő integrálásával, beruházások mozgósításával és a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával.

A LIFE program hozzá fog járulni a klímasemleges és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens Európai Unió létrejöttéhez az uniós éghajlat-politika európai zöld megállapodás²⁷ részeként történő végrehajtásának támogatásával és az Európai Uniónak az elkövetkezendő években és évtizedekben jelentkező éghajlat-politikai kihívásokra való felkészítésével.

Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás alprogramra elkülönített indikatív költségvetés a 2021–2024-es időszakra 505,5 millió euró. A legnagyobb részt vissza nem térítendő támogatásokra fordítják, különösen, de nem kizárólag hagyományos projektekre és stratégiai integrált projektekre.

Beavatkozási területei a következők:

- Az éghajlatváltozás mérséklése
 - Az üvegházhatású gázok – többek között a fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonlebontó anyagok – kibocsátásának csökkentése az EU klímasemlegességi célkitűzésével összhangban, valamint az energiahatékonyság javítása, többek között az alacsony szén-dioxid-kibocsátású vagy energiahatékony termékek és szolgáltatások fejlesztésére és bevezetésére irányuló szakpolitikai és piaci keret kezelésével, valamint a közlekedési ágazat átállásának előmozdítása révén.
 - A kibocsátáskereskedelmi rendszer működésének javítása.

²⁷ COM(2019) 640 final.

- A fenntartható föld-, erdő-, talaj-, tenger- és óceángazdálkodási gyakorlatok támogatása, amelyek csökkentik a kibocsátást vagy eltávolítják a szén-dioxidot a légkörből.
- A szén-dioxid légkörből való eltávolítására/megkötésére szolgáló megoldások kidolgozása és előmozdítása. A szén-dioxid-leválasztás és a szén-dioxid-eltávolítás lehet természet alapú, és összekapcsolható helyreállítási projektekkel, vagy alapulhat meghatározott tartós közegekben történő tároláson vagy tartós termékek használatán.
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
 - Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégiával²⁸ összhangban az alkalmazkodással kapcsolatos szakpolitikák kidolgozásának támogatása, és az alkalmazkodási stratégiák és tervek javítása minden szinten és minden ágazatban.
 - Az alkalmazkodás modellezésére, a kockázatértékelésre, az irányítás és a döntéshozatal támogatására szolgáló legkorszerűbb eszközök és megoldások javítása, előmozdítása és alkalmazásának fokozása. az alkalmazkodás nyomon követése, jelentése és értékelése; előzetes projektértékelési eszközök az alkalmazkodási és megelőzési projektek járulékos előnyeinek és a gazdaságra gyakorolt pozitív hatásainak jobb azonosításához.
 - Életképes természet alapú megoldások bevezetésének támogatása a szárazföldi, part menti és tengeri területek kezelésében, többek között értékelések, iránymutatások, kapacitásépítés, valamint megfelelő pénzügyi megközelítések és termékek révén.
 - Megközelítések és megoldások a városok és régiók éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodására, különösen az EU és a Polgármesterek Globális Szövetsége, valamint az európai éghajlati paktum támogatása révén.
 - A jó minőségű édesvíz-ellátás stabil és biztonságos biztosítását, az aszályok megelőzését, a vízhasználat csökkentését, a vizes élőhelyek védelmét és helyreállítását, valamint az árvizek megelőzését célzó megközelítések és megoldások.
 - Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens megoldások, valamint az infrastruktúra és az épületek rezilienciájának fokozása, többek között a kék-zöld infrastruktúra használata és a szabványügyi szervezetekkel való együttműködés révén.
 - A szélsőséges időjárási eseményekre való felkészültség támogatása, különösen helyi szinten és a legkülső régiókban.
 - Az éghajlatváltozás okozta kockázatok kezelésére szolgáló pénzügyi eszközök és innovatív megoldások, valamint a köz- és magánszféra közötti együttműködés előmozdítása az éghajlatváltozással kapcsolatos nem biztosított gazdasági veszteségek arányának csökkentése érdekében, többek között az éghajlatváltozással kapcsolatos gazdasági veszteségekre vonatkozó adatok gyűjtésének és az azokhoz való hozzáférésnek a javítása révén.

²⁸ COM(2021) 82 final.

- Az éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás, amely magában foglalja az éghajlatváltozás mérsékléséhez vagy az ahhoz való alkalmazkodáshoz hozzájáruló intézkedéseket:
 - A magatartás és a gyakorlatok megváltoztatásának ösztönzése, valamint a polgárok ismereteinek és tudatosságának javítása, különösen az európai éghajlati paktum²⁹ végrehajtásának támogatása, a kibocsátáscsökkentési és erőforrás-hatékonysági intézkedések érintett ágazatokban való általános érvényesítése révén.
 - Éghajlat- és energiapolitikai stratégiák vagy az évszázad közepére vonatkozó stratégiák kidolgozása és végrehajtása helyi, regionális és nemzeti szinten.
 - Az üvegházhatású gázok nyomon követésének, elszámolásának és jelentésének javítása, valamint hozzájárulás a szakpolitikák nyomon követéséhez, értékeléséhez és utólagos értékeléséhez.
 - Tájékoztatás az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos bevált gyakorlatokról és az e kérdésekkel kapcsolatos tudatosságnövelés, beleértve az infrastrukturális beruházások és szakpolitikák éghajlatváltozási rezilienciavizsgálatát.
 - Az éghajlatváltozással kapcsolatos szolgáltatások fejlesztése és az éghajlattudomány előmozdítása.
 - Fenntartható finanszírozási eszközök kidolgozása és előmozdítása, valamint a klímadiplomácia támogatása.

„Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos tevékenységekre is kiterjedhet, amennyiben azokra ugyanabban az évben nem terjednek ki a „Tiszta energiára való átállás alprogram” pályázati felhívásai.

2.4. A „Tiszta energiára való átállás” alprogram és a kapcsolódó beavatkozási területek

A „Tiszta energiára való átállás” alprogram egyedi célkitűzései a következők:

- kidolgozni, bemutatni és népszerűsíteni a fenntartható megújuló energiára való átállásra és az energiahatékonyság növelésére vonatkozó uniós jogszabályok és szakpolitikák célkitűzéseinek elérését szolgáló innovatív technológiákat, módszereket és megközelítéseket, valamint hozzájárulni a tudásalaphoz és adott esetben a legjobb gyakorlat alkalmazásához;
- támogatni a fenntartható megújuló energiára való átállásra és az energiahatékonyság növelésére vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a kormányzás valamennyi szinten történő javításával, különösen a köz- és magánszektorbeli szereplők kapacitásainak és a civil társadalom bevonásának fokozásával;
- katalizátorként hatni a fenntartható megújuló energiára való átállásra és az energiahatékonyság növelésére vonatkozó releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtását szolgáló sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások széles körű alkalmazására, az eredmények megismétlésével, a kapcsolódó célkitűzések más

²⁹ COM(2019) 640 final.

szakpolitikákba, valamint köz- és magánszektorbeli gyakorlatokba történő integrálásával, beruházások mozgósításával és a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával.

Ez az alprogram azokat a tevékenységeket finanszírozza, amelyek a kiemelt témák listáján alapuló éves pályázati felhívásokban meghatározott konkrét témákra válaszolnak. Az energiahatékonysághoz és a megújuló energiához kapcsolódó egyéb tevékenységek, amelyek nem felelnek meg az ezen alprogram keretében meghatározott felhívások konkrét követelményeinek, benyújthatók. Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás alprogram keretében meghirdetett felhívásokra.

Az alprogram célja az energiahatékony, megújuló energián alapuló, klímasemleges és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaságra való átállás megkönnyítése a koordinációs és támogatási intézkedések Európa-szerte történő finanszírozása révén. Ezen intézkedések célja a fenntartható energiára való társadalmi-gazdasági átállást gátló piaci akadályok felszámolása, jellemzően több kis- és közepes méretű érdekelt fél, több szereplő, köztük helyi és regionális hatóságok és nonprofit szervezetek bevonásával, valamint a fogyasztók bevonásával.

Az alprogram hozzá fog járulni az európai zöld megállapodás energiával kapcsolatos tevékenységeinek végrehajtásához, beleértve az építőiparra vonatkozó épületkorszerűsítési program kezdeményezést, és kellően figyelembe fogja venni az európai hálózatokhoz nem kapcsolódó területeket, például az EU legkülső régióit. Hozzá fog járulni az igazságos átmenet célkitűzéseivel, hogy támogassa a fosszilis tüzelőanyagokról a tiszta energiára való átállás által hátrányosan érintett területeket és lakossági csoportokat, kiépíti a szereplők kapacitását és előmozdítja a tiszta energiába történő beruházásokat, elsősorban az energiahatékonyság és a helyi szinten rendelkezésre álló, fenntartható, megújuló energiaforrások terén. A technológiafejlesztéssel kapcsolatos tevékenységek nem tartoznak ide³⁰.

A 2021–2024-es időszakra 527 millió euró indikatív összeget különítettek el a „Tiszta energiára való átállás” alprogramra.

E költségvetés jelentős részét az egyéb intézkedésekhez a négyéves időszakra vonatkozóan nyújtott vissza nem térítendő támogatások keretében megvalósuló koordinációs és támogatási intézkedések finanszírozására fogják fordítani, míg a hagyományos projektek finanszírozására csak 2023-tól nyílik lehetőség.

Az alprogram a következő beavatkozási területekre terjed ki:

- **A tiszta energiára való átállást támogató nemzeti, regionális és helyi szakpolitikai keret kialakítása:**

Az energetikai átállás irányítása koherenciájának növelése a különböző szinteken, a több érdekelt felet tömörítő párbeszéd fokozása és a nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervek és/vagy más tervek és stratégiák (pl. az igazságos átmenetre vonatkozó területi tervek, hosszú távú korszerűsítési stratégiák, a közlekedési rendszer villamosítására vonatkozó stratégiák) szerinti megvalósításhoz szükséges hatósági kapacitás kiépítése révén. A tiszta energiára vonatkozó szakpolitikák – többek között a termékekre és az energiafogyasztókra vonatkozó uniós jogszabályok – kidolgozásának és hatékony végrehajtásának támogatása az EU-ban és harmadik országokban. Olyan intézkedések támogatása, amelyek átültetik a gyakorlatba a tiszta energiáról szóló európai jogszabályokban foglalt támogató rendelkezéseket.

³⁰ A tiszta energiára való átállást szolgáló technológiafejlesztést, kutatást és innovációt a Horizont Európa program finanszírozza.

- **A technológia bevezetésének, a digitalizációnak, az új szolgáltatásoknak és üzleti modelleknek az előmozdítása, valamint a kapcsolódó szakmai készségek fejlesztése a piacon a tiszta energiára való átállás érdekében:**

Az épületek, az ipar és a tercier szektor dekarbonizációjának támogatása innovatív megoldások piaci elterjedésének előmozdítása révén, ideértve a klímasemlegességi célkitűzéssel összhangban lévő digitalizációt és körforgásos tervezést is. A tiszta energiára való átállás felgyorsítása új, hozzáadott értéket képviselő szolgáltatások és innovatív üzleti modellek kidolgozásának lehetővé tételével. A technológiák és innovatív megoldások bevezetését a piaci akadályok kezelésére irányuló intézkedéseknek kell kísérniük, ideértve az új készségek és keretek (címkék, tanúsítványok, technológiai és nem technológiai szabványok³¹, pl. interoperabilitásra vonatkozók stb.) fejlesztésének és bevezetésének támogatását.

- **Magánfinanszírozás vonzása a fenntartható energia számára:**

A fenntartható energiába történő beruházások léptékváltása érdekében különböző tőkeáramlásokat kell elérhetővé tenni a finanszírozási kínálat és kereslet kielégítése, valamint a közpénzek hatékony felhasználása révén. A kínálatoldali tevékenységek közé tartoznak a következők: adatgyűjtés, módszertan és tényeken alapuló kockázatkezelés; a fenntartható beruházások meghatározásának és mérésének harmonizációja; innovatív finanszírozási mechanizmusok, termékek, szolgáltatások és gyakorlatok kidolgozása; a projektek és beruházások szabványosítása és összesítése; a folyamat egyszerűsítése a befektetők számára; kapacitásépítés és párbeszéd. A tevékenységeknek hozzá kell járulniuk a fenntartható finanszírozás³² területére vonatkozó uniós szakpolitikákhoz és jogszabályokhoz.

- **A helyi és regionális beruházási projektek kidolgozásának támogatása:**

A helyi hatóságok és magánbefektetők, különösen a közösségi kollektív befektetők kapacitásának kiépítése. A pénzügyi szektorral folytatott párbeszéd elősegítése a fenntartható energetikai beruházások megvalósítása érdekében, ideértve a méltányos társadalomhoz és az igazságos energetikai átmenethez hozzájáruló testreszabott intézkedéseket a fosszilis tüzelőanyagoktól vagy a karbonintenzív folyamatoktól leginkább függő uniós régiókban. Az energia- és erőforrás-hatékony építési beruházások, áruk és szolgáltatások közbeszerzésének előmozdítása. A helyi szereplőkre szabott megközelítések támogatása beruházási koncepciók kidolgozása, szervezeti innovációk és összevont projektek végrehajtása érdekében. A piaci feltételek javítása és új, integrált szolgáltatások kínálatának a kidolgozása a fenntartható energia területén az épületekben, a közlekedésben, a kikötőkben és a kkv-kban.

- **A polgárok bevonása és szerepvállalásuk növelése a tiszta energiára való átállásban:**

A polgárok támogatása abban, hogy aktív szerepet vállaljanak a tiszta energiára való átállásban, beleértve a kollektív fellépések, a közösségi és a polgárok által irányított kezdeményezések célzott támogatását, valamint új energetikai szolgáltatások és szociális innovációk kidolgozását. A helyi hatóságok és a polgárok által irányított kezdeményezések közötti együttműködés megerősítése. Olyan intézkedések támogatása, amelyek hozzájárulnak az energiaszegénység enyhítéséhez. A polgárok – különösen a fiatalabb generációk – energiatudatosságának és fenntartható energiafelhasználói magatartásának előmozdítása.

³¹ Például a SAREF ontológia <https://saref.etsi.org/>

³² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en

3. A PÉNZESZKÖZÖK ELOSZTÁSA

Az egyes alprogramokon belül a pénzeszközök különböző finanszírozási formák közötti többéves elosztását (millió euróban) az alábbi táblázat mutatja be a 2021–2024-es időszakra vonatkozóan³³.

A pénzeszközök támogatástípusonkénti elosztásával kapcsolatos további részletek, beleértve a stratégiai természetvédelmi projekteknek és a stratégiai integrált projekteknek juttatott maximális összeget, az alábbi 4.1.2. szakaszban találhatók.

millió euró	A LIFE rendelet 9. cikke (3) bekezdésének megfelelően a projektek számára elkülönített összegek			Egyéb tevékenység ek	Összesen (1)+(2)+(3) +(4)
	1. Vissza nem térítendő támogatás kból finanszíroz ott projektek	2. Vegyesfin anszírozási műveletek	3. Egyéb finanszírozási formákon keresztül finanszírozott projektek		
Alprogram Összegek millió euróban				4. Közbeszerzé s útján finanszírozot t és a 3. pont alá nem tartozó tevékenység ek	
1. Természet és biológiai sokféleség	926,69	7,50	70,93	98,42	1 103,54
2. Körforgásos gazdaság és életminőség	599,29	7,50	45,28	45,48	697,54
3. Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozás hoz való alkalmazkodás	419,07	0,00	45,25	41,20	505,52
4. Tiszta energiára való átállás	412,22	0,00	85,00	29,86	527,08
ÖSSZESEN	2 357,27	15,00	246,46	214,96	2 833,68

Megjegyzés: Ezek az összegek nem tartalmazzák a 106 millió euró összegű támogatási kiadásokat.

A különböző finanszírozási formák közötti elosztás indikatív jellegű. A módosítások a következő határokon belül lehetségesek:

- a LIFE rendelet 5. cikkének (4) bekezdésével összhangban a Környezetvédelem terület keretébe tartozó vissza nem térítendő tevékenységi támogatások útján támogatott projektek számára elkülönített költségvetési források legalább 60%-át a „Természet és

³³ A Tiszta energiára való átállás CET alprogram esetében az egyéb intézkedések vissza nem térítendő támogatásai magukban foglalják a koordinációs és támogatási intézkedéseket és az azonosított kedvezményezetteknek a költségvetési rendelet 195. cikkének f) pontja alapján nyújtott támogatásokat.

biológiai sokféleség” alprogramot támogató projektekre irányuló vissza nem térítendő támogatásokra kell fordítani;

- a LIFE rendelet 9. cikkének (3) bekezdésével összhangban a LIFE program költségvetésének legalább 85%-át vissza nem térítendő támogatásokra, vegyesfinanszírozási műveletek keretében pénzügyi eszközök formájában nyújtott finanszírozásra és más finanszírozási formákban finanszírozott projektekre kell fordítani az 5.5. szakaszban meghatározott mértékben.

A LIFE rendelet 9. cikkének (3) bekezdése alapján a projektekre elkülönített intézkedések összege 2372,27 millió euró, amely a LIFE program költségvetésének 83,7%-át teszi ki (beleértve a támogatási kiadásokat is);

- a LIFE rendelet 18. cikkének (4) bekezdése szerint a Bizottság biztosítja, hogy az adott pályázati felhívás keretében fel nem használt pénzeszközök újraelosztásra kerüljenek a LIFE rendelet 11. cikkének (2) bekezdésében említett, ugyanazon a területen belül végrehajtandó különböző intézkedéstípusok között.

A fenti pénzeszközöket a költségvetési rendelet és a LIFE rendelet keretein belül közvetlen vagy közvetett irányítással lehet kezelni.

4. VISSZA NEM TÉRÍTENDŐ TÁMOGATÁSOK

A 2021 és 2024 közötti időszakban a vissza nem térítendő támogatásokra szánt teljes indikatív összeg 2 357,27 milliárd euró, amelynek 97,65%-át indikatív jelleggel tevékenységi támogatásokhoz, 2,35%-át pedig működési támogatásokhoz rendelik.

Az alábbiakban az egyes intézkedéstípusokra és adott esetben beavatkozási területekre vonatkozó számadatok találhatóak. A LIFE rendelet 18. cikkének (4) bekezdésével összhangban a pályázati felhívások keretében fel nem használt pénzeszközök újraelosztásra kerülnek az ugyanazon a területen belül végrehajtandó különböző intézkedéstípusok között.

A LIFE rendelet 12. cikkével összhangban a LIFE program által finanszírozott intézkedéseknek kivételesen nyitottnak kell lenniük a LIFE programhoz nem társult valamennyi harmadik ország jogalanyai számára, feltéve, hogy:

- részvételük szükséges az intézkedés célkitűzéseinek eléréséhez az Unióban és/vagy a hozzá kapcsolódó tengerentúli országokban és területeken végzett beavatkozások eredményességének biztosítása érdekében, és
- elviekben ők viselik az intézkedésben való részvételük költségeit.

Intézkedéstípus	Juttatás millió euróban					Társfinanszírozási arány ³⁴	Maximál is elszámolható időszak
	Természet és biológiai sokféleség alprogram	Körforgásos gazdaság és életminőség alprogram	Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás alprogram	Tiszta energiára való átállás alprogram	Összesen		
Hagyományos	547,77	350,30	280,44	20,50	1 199,01	Max. 60%	10 év

³⁴ A társfinanszírozási arányt a projekt elszámolható kiadásai alapján számítják ki.

projektek						Max. 67% vagy max. 75% meghatáro zott körülmény ek között	
Stratégiai természetvédelmi projektek	280,00				280,00	Max. 60%	14 év
Stratégiai integrált projektek		210,70	125,00	0,00	335,70	Max. 60%	14 év
Technikai segítségnyújtás	15,42	13,28	2,85	1,60	33,16	Max. 60% Max. 95% meghatáro zott feltételek mellett	5 év
Egyéb intézkedések	55,50	19,00	0,30	379,12	453,92	Max. 95% Max. 100% a BEST program folytatásár a	10 év
Működési támogatások	28,00	6,00	10,48	11,00	55,48	Max. 70%	3 év
Összesen	926,69	599,29	419,07	412,22	2 357,27		

A LIFE rendelet és a költségvetési rendelet rendelkezéseinek megfelelően az alább felsorolt tevékenységek némelyikét közvetett irányítással is végre lehet hajtani, adott esetben figyelembe véve végrehajtásuk sajátos feltételeit.

4.1. Tevékenységi támogatások

A LIFE rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban a LIFE program különböző típusú tevékenységi támogatásokat nyújthat:

1. hagyományos projektek (SAP-k);
2. stratégiai természetvédelmi projektek (SNAP-k);
3. stratégiai integrált projektek (SIP-k);
4. technikai segítségnyújtási projektek (TAP-k);
5. egyéb intézkedések (OA-k).

4.1.1. Hagományos projektek (SAP-k)

Ezek a projektek a hagyományos LIFE-projektek, amelyek célja:

- kidolgozni, bemutatni és népszerűsíteni innovatív technológiákat, módszereket és megközelítéseket;
- hozzájárulni a tudásalaphoz és a legjobb gyakorlat alkalmazásához;
- támogatni a releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a kormányzás valamennyi szinten

történő javításával, különösen a köz- és magánszektorbeli szereplők kapacitásainak és a civil társadalom bevonásának fokozásával;

- katalizátorként hatni a releváns uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtását szolgáló sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások széles körű alkalmazására, az eredmények megismétlésével, a kapcsolódó célkitűzések más szakpolitikákba, valamint köz- és magánszektorbeli gyakorlatokba történő integrálásával, beruházások mozgósításával és a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával³⁵.

A 2021 és 2024 közötti időszakra a hagyományos projektekre elkülönített indikatív összeg 1 999 milliárd euró, amelyből 13 millió eurót előzetesen az új európai Bauhaus projektekre irányoznak elő. A LIFE rendelet 18. cikkének (4) bekezdésével összhangban a pályázati felhívások keretében fel nem használt pénzeszközök újraelosztásra kerülnek az ugyanazon a területen belül végrehajtandó különböző intézkedéstípusok között.

4.1.1.1. Társfinanszírozási arány

A hagyományos projektek társfinanszírozási aránya főszabályként nem haladhatja meg a projekt teljes elszámolható költségének 60%-át, kivéve a Természet és biológiai sokféleség területén megvalósuló és a következőkre vonatkozó projekteket:

- a 92/43/EGK irányelv (uniós élőhelyvédelmi irányelv) végrehajtása szempontjából az ezen irányelv vonatkozó mellékleteiben felsorolt elsődleges fontosságú élőhelyek vagy veszélyeztetett fajok,
- a 2009/147/EK irányelv (a továbbiakban: uniós madárvédelmi irányelv) 16. cikke alapján létrehozott, a műszaki és tudományos fejlődéshez történő hozzáigazítással foglalkozó bizottság által „finanszírozási prioritásnak” tekintett madárfajok,
- az élőhelyvédelmi irányelv mellékleteiben felsorolt bármely olyan élőhelytípus vagy faj, amelynek védettségi helyzetét a legfrissebb rendelkezésre álló uniós és nemzeti szintű biogeográfiai régióértékelések szerint kedvezőtlen–rossz helyzetűnek értékelték, romló tendencia mellett (U2-),
- bármely olyan élőhelytípus vagy (madárfajoktól eltérő) faj, amelyek uniós szintű fenyegetettségi helyzetét valamely európai fajokra vagy élőhelyekre vonatkozó vörös lista legfrissebb közzétett változatában „veszélyeztetettnek” vagy rosszabbnak értékelték (https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm és https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm), beleértve az e jegyzékekben nem szereplő területeket is,
- bármely egyéb olyan élőhely vagy faj az európai fajok és élőhelyek vörös listáin nem szereplő területeken, amelyek fenyegetettségi helyzetét a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) fajokra vagy élőhelyekre vonatkozó globális vörös listáinak legfrissebb közzétett változatában „veszélyeztetettnek” vagy rosszabbnak értékelték.

E természetvédelmi és biodiverzitási projektek esetében a társfinanszírozási arány elérheti az összes elszámolható költség 75%-át, feltéve, hogy a projekt kizárólag a fent leírt elsődleges fontosságú élőhelyekre és/vagy veszélyeztetett fajokra irányul. A pályázóknak azzal kell érvelniük pályázatukban, hogy minden intézkedést egyértelműen úgy alakítottak ki, hogy kedvezzenek a 75%-os társfinanszírozásra jogosult élőhelyeknek vagy fajoknak.

Ellenkező esetben az elsődleges és nem elsődleges fontosságú élőhelyeket és/vagy veszélyeztetett/nem veszélyeztetett fajokat egyaránt célzó projektek esetében a

³⁵ A LIFE rendelet 2. cikkének (4) bekezdése és 3. cikkének (2) bekezdése.

társfinanszírozási arány akár 67%-os is lehet, feltéve, hogy ezek a veszélyeztetett fajok vagy elsődleges fontosságú élőhelyek egyértelműen a projekt fókuszát képezik, és a projekt legtöbb intézkedését úgy alakították ki, hogy kifejezetten a veszélyeztetett fajokat vagy az elsődleges fontosságú élőhelyeket célozza meg közvetlen módon és konkrét közvetlen előnyökkel járjon számukra. Az olyan veszélyeztetett fajokat vagy elsődleges fontosságú élőhelyeket felsoroló pályázatok, amelyek csak közvetett módon részesülnek a tervezett intézkedések előnyeiből, vagy amelyek esetében e fajok vagy élőhelyek csak kisebb célt képviselnek, nem jogosultak a 67%-os társfinanszírozási arányra.

4.1.1.2. Elszámolhatósági időszak

A hagyományos projektek elszámolhatósági időszaka legfeljebb 10 év. Ez indokolt, figyelembe véve bizonyos projektek összetettségét és azt, hogy előre nem látható események (pl. szélsőséges időjárási körülmények) miatt meghosszabbításra lehet szükség.

4.1.2. Stratégiai projektek (SP)

A stratégiai projektek a következőket foglalják magukban:

- (1) stratégiai természetvédelmi projektek;
- (2) stratégiai integrált projektek.

4.1.2.1. Stratégiai természetvédelmi projektek (SNAP)

A LIFE rendelet 2. cikkének 1. pontja szerint a stratégiai természetvédelmi projektek az uniós természetvédelmi és biológiai sokféleségre vonatkozó célkitűzések elérését támogatják azáltal, hogy koherens cselekvési programokat hajtanak végre a tagállamokban e célkitűzések és prioritások más szakpolitikákban és finanszírozási eszközökben történő általános érvényesítése érdekében, többek között a 92/43/EGK irányelv alapján létrehozott prioritizált intézkedési tervek összehangolt végrehajtása révén.

A stratégiai természetvédelmi projektek a következő stratégiákra és tervekre irányulnak:

- a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 8. cikke szerinti prioritizált intézkedési tervek; valamint
- a természetvédelmi és/vagy biológiai sokféleséggel foglalkozó hatóságok által nemzetközi, nemzeti, regionális vagy multiregionális szinten elfogadott egyéb tervek vagy stratégiák, amelyek az EU természetvédelmi és/vagy biológiai sokféleséggel kapcsolatos politikáját vagy jogszabályait hajtják végre, és konkrét és mérhető intézkedéseket vagy célokat tartalmaznak, egyértelmű időrendi áttekintéssel és költségvetéssel.

A stratégiai természetvédelmi projektek nagyrészt a 2014–2020-es időszakra vonatkozó LIFE program keretében megvalósuló integrált természetvédelmi projektek tapasztalataira épülnek. Míg azonban a természetvédelmi integrált projektek kizárólag a prioritizált intézkedési tervek végrehajtására összpontosítottak, addig a stratégiai természetvédelmi projektek a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiával összhangban szélesebb hatókörrel rendelkeznek, és nagyobb hangsúlyt fektetnek az általános érvényesítésre.

Az adott tagállamoknak (vagy régióknak) a prioritizált intézkedési terveikben vagy más természetvédelmi és biodiverzitási tervekben (amelyeknek a stratégiai természetvédelmi projektre irányuló teljes körű pályázat benyújtásáig rendelkezésre kell állniuk) meghatározott szükségleteitől függően a stratégiai természetvédelmi projektek cselekvési programjába foglalandó intézkedéscsomagnak a következőket kell tartalmaznia:

- intézményi támogatás és kapacitásépítési intézkedések;

- kiegészítő intézkedésekhez nyújtott, különösen más uniós finanszírozási eszközökből és programokból származó kiegészítő finanszírozás mozgósítása és koordinálása.

Emellett a stratégiai természetvédelmi projektek konkrét állományvédelmi intézkedéseket is tartalmazhatnak, különösen akkor, ha ezek más uniós finanszírozási programokon keresztül nem támogathatók.

A természetvédelemért és a biológiai sokféleségért, valamint a prioritási intézkedési tervek végrehajtásáért felelős hatóságok pályázóként vagy – kellően indokolt esetben – társkezdvezményezettként vesznek részt a stratégiai természetvédelmi projektekre irányuló pályázatokban.

A 2021 és 2027 közötti időszakban a stratégiai természetvédelmi projektek indikatív eloszlása a következő:

Hivatkozás: Az Eurostat adatai	Országok	Együttható
Kisebb (30 000 km ² alatti) területű tagállamok	Ciprus, Luxemburg, Málta, Szlovénia	1
Átlagos területű tagállamok (30 000 és 100 000 km ² között)	Ausztria, Belgium, Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Hollandia, Horvátország, Írország, Litvánia, Lettország, Magyarország, Portugália, Szlovákia	2
Nagyobb (100 000 km ² feletti) területű tagállamok:	Bulgária, Németország, Görögország, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Olaszország, Lengyelország, Románia, Svédország	3

Az egyes országcsoportokhoz rendelt együttható a 2021–2027-es időszakban a stratégiai természetvédelmi projekteken keresztül nyújtott támogatás indikatív nagyságát jelöli országonként.

A fenti táblázatban szereplő együttható jelzi, hogy az uniós társfinanszírozás mekkora része áll rendelkezésre a 2021–2027-es időszakban a stratégiai természetvédelmi projektek számára, figyelembe véve, hogy az 1 együttható indikatív jelleggel 10 millió euró uniós társfinanszírozásnak, a 2 együttható 20 millió euró összegű uniós társfinanszírozásnak, a 3 együttható pedig 30 millió euró társfinanszírozásnak felel meg. Bár minden tagállamot arra ösztönöznék, hogy egyetlen nagy stratégiai természetvédelmi projektjavaslatot nyújtson be, amelynek pénzügyi volumenét a fenti táblázat alapján kell meghatározni, a LIFE-támogatás két további stratégiai természetvédelmi projektre osztható fel azokban a tagállamokban, ahol ez kellően indokolt. Annak érdekében, hogy 2027-re a stratégiai természetvédelmi projektek az uniós tagállamok lehető legnagyobb földrajzi lefedettségét biztosítsák, a stratégiai természetvédelmi projekt benyújtását mérlegelő regionális hatóságokat határozottan arra ösztönözzük, hogy pályázatuk elkészítésekor működjenek együtt más régiókkal.

A támogatások odaítélése továbbra is e versenyképességen alapul, egyidejűleg törekszik a földrajzi egyensúly biztosítására. Nem ítéhető oda támogatás olyan pályázatok számára, amelyek az értékelést követően nem feleltek meg a minimálisan elérendő pontszámnak. Egy olyan tagállam pályázatának a finanszírozása, amely számára még nem ítétek oda stratégiai természetvédelmi projektnek járó támogatást, csak akkor minősül prioritásnak az olyan tagállamok más pályázataihoz képest, amelyek már rendelkeznek egy vagy több stratégiai természetvédelmi projekttel, ha meghaladja a minimálisan elérendő pontszámot.

A Bizottság határozottan ösztönzi a stratégiai természetvédelmi tervek tagállamok közötti összehangolt végrehajtását az uniós makroregionális stratégiák által biztosított transznacionális koordinációs és együttműködési platformok igénybevételével is, ha a tagállamok részt vesznek ezekben a stratégiákban³⁶.

Egy adott tagállamban/régióban az integrált természetvédelmi projektek és a stratégiai természetvédelmi projektek közötti időbeli átfedések nem zárhatók ki eleve, ha egyértelmű, hogy a stratégiai természetvédelmi projekt hozzáadott értéket és tematikus kiegészítő jelleget képvisel az integrált projektekhez képest.

4.1.2.2. Stratégiai integrált projektek (SIP-k)

A LIFE rendelet 2. cikkének 2. pontja szerint e projektek támogatják az Unió egyes környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy releváns energiaügyi jogszabályai vagy szakpolitikái által megkövetelt, a tagállami hatóságok által kidolgozott környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai stratégiák vagy intézkedési tervek végrehajtását regionális, multiregionális, nemzeti vagy nemzetek feletti szinten, biztosítva ugyanakkor az érdekelt felek bevonását, valamint előmozdítva legalább egy másik uniós, nemzeti vagy magánfinanszírozási forrással való koordinációt és annak mozgósítását.

A stratégiai integrált projektek által célzott stratégiák és tervek a következők:

- a „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram keretében:
 - körforgásos gazdaság: a körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti vagy regionális cselekvési tervek, stratégiák, ütemtervek vagy hasonló dokumentumok³⁷, amelyek
 - hivatalosan engedélyezettek,
 - konkrét és mérhető intézkedéseket vagy célokat tartalmaznak, egyértelmű időrendi áttekintéssel, és
 - összhangban vannak a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv célkitűzéseivel, vagy kiegészítik azokat,
 - hulladék: a hulladék-keretirányelv 28. cikke szerinti nemzeti és regionális hulladékgazdálkodási tervek és/vagy a hulladék-keretirányelv 29. cikkében előírt hulladékmegelőzési programok,

³⁶ Az EU makroregionális stratégiái olyan együttműködési keretek, amelyek egy adott transznacionális földrajzi területen (makrorégióban) a fellépések és a pénzeszközök jobb koordinációját szolgálják, és közös prioritásként foglalkoznak a környezetvédelemmel (beleértve a természetvédelmet) és az éghajlattal. A stratégiák fő jellemzői az ágazatközi megközelítés, a többszintű kormányzás és az érdekelt felek bevonása. További információ: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

³⁷ A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, stratégia, ütemterv vagy hasonló dokumentum olyan hivatalos dokumentum, amelyet a vonatkozó nemzeti vagy regionális szintű jogalkotási eljárás keretében fogadnak el, és amely a körforgásos gazdaságra való átállás nemzeti vagy regionális szintű felgyorsítását célzó jövőképet vázol és ilyen intézkedéseket/szakpolitikákat javasol, összhangban a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv célkitűzéseivel. A dokumentumnak ajánlott átfogó megközelítést alkalmaznia, amely többek között a termékek és/vagy anyagok életciklusára összpontosít. Ahhoz, hogy a terv támogathatónak minősüljön, konkrét és mérhető célokat, fellépéseket vagy intézkedéseket kell tartalmaznia – egyértelmű időrendi áttekintéssel –, amelyek lehetővé teszik az integrált projektnek a végrehajtásához való hozzájárulásának nyomon követését. A megnevezések eltérőek lehetnek például a körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiák, a körforgásos gazdaságra vonatkozó ütemtervek, a körforgásos gazdaság keretei stb. A terveknek lehetőleg át kell ívelniük a szakpolitikai határokon, és tárcaközi koordinációt kell magukban foglalniuk. A Bizottság úgy véli, hogy az ilyen keretstratégiák a körforgásos gazdaság előrevitelének egyik leghatékonyabb módjai a tagállamokban, és határozottan arra ösztönzi a tagállamokat, hogy fogadják el és hajtsák végre őket.

- víz: a víz-keretirányelv VII. melléklete szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervek, az árvízvédelmi irányelv szerinti árvízkezelési tervek, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv szerinti tengervédelmi stratégiák,
- levegő: levegőminőségi tervek a környezeti levegő minőségéről szóló irányelv vagy nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv értelmében;
- „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram keretében:
 - nemzeti energia- és klímatervek (NEKT, az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet),
 - nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek (NEEAP),
 - nemzeti vagy regionális alkalmazkodási stratégiák vagy cselekvési tervek,
 - olyan városi vagy közösségi cselekvési tervek, amely úttörők a klímasemleges és/vagy az éghajlat-változás hatásaival szemben reziliens társadalomra való átállásban,
 - a klímasemlegességhez hozzájáruló nemzeti, regionális vagy ipar-/ágazatspecifikus üvegházhatásúgáz-csökkentési stratégiák vagy gazdasági ütemtervek.

A Bizottság törekedni fog arra, hogy biztosítsa a stratégiai integrált projektek maximális földrajzi lefedettségét azáltal, hogy minden egyes alprogramon belül indikatív jelleggel tagállamonként legalább egy stratégiai integrált projektet kijelöl.

A transznacionális szintű stratégiai integrált projektek esetében ösztönzik az uniós makroregionális stratégiák által biztosított transznacionális koordinációs és együttműködési platformok használatát, amennyiben a tagállamok részt vesznek ezekben a stratégiákban.

4.1.2.3. Maximális összeg

A 2014–2020-ra szóló LIFE program integrált projektjeivel kapcsolatban szerzett pozitív tapasztalatok alapján a stratégiai természetvédelmi projekteknek juttatott maximális teljes összeg 280 millió euró lesz, ami a Természet és biológiai sokféleség alprogram vissza nem térítendő támogatásaira elkülönített teljes költségvetés 30%-át teszi ki. A Körforgásos gazdaság, életminőség és Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás alprogram keretében a stratégiai integrált projektekre elkülönített maximális teljes összeg 336 millió euró, amely az ezen alprogramok vissza nem térítendő támogatásaira elkülönített teljes költségvetés 33%-a. A stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek számára elkülönített teljes összeg a LIFE vissza nem térítendő támogatásokra elkülönített teljes költségvetésének mintegy 26%-a lesz.

4.1.2.4. Társfinanszírozási arány

A stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek esetében a társfinanszírozási arány nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható költségének 60%-át.

4.1.2.5. Elszámolhatósági időszak

Figyelembe véve, hogy a stratégiai tervek lefedik a cselekvési terv végrehajtását, a maximális elszámolhatósági időszak 14 év.

4.1.3. Technikai segítségnyújtási projektek (TA-projektek)

A LIFE rendelet 2. cikkének 3. pontja szerint a technikai segítségnyújtási projektek a következő tevékenységeket foglalhatják magukban:

- a hagyományos projektekben való részvétel, valamint a stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek előkészítése (TA-PP);
- a LIFE program, elődprogramjai vagy egyéb uniós programok által finanszírozott más projektekből származó eredmények továbbfejlesztésének vagy megismétlésének előkészítése, valamint az egyéb uniós pénzügyi eszközök felhasználására való felkészülés (TA-R);
- a LIFE programban alacsony tényleges részvétellel jellemzett tagállami hatóságok kapacitásépítése a nemzeti kapcsolattartók szolgáltatásainak javítása érdekében Unió-szerte, valamint a benyújtott pályázatok általános minőségének javítása (TA-CAP).

A technikai segítségnyújtási projektekre előirányzott indikatív összeg 33,16 millió euró. Ez növelhető az alábbi, vegyes finanszírozásra előirányzott összeggel (lásd az 5.3.1. szakaszt), amennyiben – figyelembe véve a kapcsolódó beruházásfejlesztési szakaszt – helyénvaló lenne pénzügyi eszközökkel nem kísért vissza nem térítendő támogatásokat odaítélni.

2021–2024-re a pénzeszközök következő indikatív előzetes elosztását tervezik, figyelembe véve, hogy a fel nem használt pénzeszközök a LIFE rendelet 18. cikkének (4) bekezdésével összhangban újraelosztásra kerülnek az ugyanazon területen belül végrehajtandó különböző típusú projektek között:

- a TA-PP indikatív összege 3,16 millió euró;
- a TA-CAP esetében 9 millió euró;
- a TA-R esetében körülbelül 21 millió euró.

4.1.3.1. A társfinanszírozási arány

A technikai segítségnyújtási projektek maximális társfinanszírozási aránya az elszámolható költségek 60%-a, kivéve a LIFE programban való tényleges részvételt javító projekteket (TA-CAP). Ezeknek a LIFE rendelet 11. cikkének (4) bekezdésében meghatározott, a tagállami hatóságok tevékenységeihez kapcsolódó projekteknek a társfinanszírozási aránya a LIFE rendelet 9. cikkének (4) bekezdése szerint legfeljebb az elszámolható költségek 95%-a lehet.

4.1.3.2. A stratégiai természetvédelmi projekteket vagy stratégiai integrált projekteket előkészítő projektek (TA-PP)

E projektek célja, hogy pénzügyi támogatást nyújtsanak a pályázóknak a stratégiai természetvédelmi projekt vagy stratégiai integrált projekt előkészítéséhez, legfeljebb 70 000 euró LIFE-hozzájárulással.

Ezek a 2014–2020-as LIFE program keretében finanszírozott technikai segítségnyújtási projektek folytatását jelentik.

4.1.3.3. Az eredmények továbbfejlesztését vagy megismétlését elősegítő projektek (TA-R)

E projektek célja a LIFE program keretében finanszírozott, vagy adott esetben a LIFE program célkitűzéseinek elérése érdekében más uniós alapokból finanszírozott eredmények továbbfejlesztésének vagy megismétlésének elősegítése, többek között az egyéb uniós pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés előkészítése révén.

Ezek a projektek a következőkhöz szükséges tevékenységeket részesíthetik társfinanszírozásban:

1. a korábbi LIFE projektek vagy más uniós programok eredményei továbbfejlesztésének és/vagy megismétlésének előkészítése;
2. a LIFE célkitűzéseire hozzájáruló műveletek InvestEU-hoz vagy más pénzügyi eszközökhöz való hozzáférésének megkönnyítése.

Ez a beruházási és megismétléshez nyújtott támogatás stratégiai fontosságúnak tűnik a zöld beruházások helyszíni megvalósításának támogatása szempontjából.

Pénzügyi erőforrások állnak majd rendelkezésre a zöld beruházások finanszírozására – például egy új természeti tőkére és körforgásos gazdaságra vonatkozó kezdeményezés létrehozása az InvestEU keretében, amely a következő 10 évben legalább 10 milliárd eurót mozgósít, amelyből 3 milliárd eurót a 2021–2024-es időszakra irányoznak elő. Mindazonáltal a környezetvédelmi projektekbe történő beruházások iránti kereslet gyakran jelentős akadályokkal néz szembe, például a nemzeti, regionális és helyi hatóságok korlátozott adminisztratív kapacitásával, az állami és magán projektgazdák tudatosságának és fenntarthatósági szakértelmének hiányával, a magas kockázat megítélésével, a beruházások pénzügyi megtérülése hosszú távú perspektívájának szükségességével és a projektek bankképességét érintő aggályokkal.

Ez azt jelenti, hogy célzott pénzügyi támogatásra van szükség, amely az innovatív és fenntartható tervezett projektek létrehozásának elősegítésére irányul.

Ez a pénzügyi támogatás előzetes tanulmányok készítéséhez nyújtott vissza nem térítendő támogatás vagy vegyes finanszírozás formáját öltheti, amennyiben a vissza nem térítendő támogatásokat visszafizetendő források, például kölcsönök, tőkefinanszírozás vagy költségvetési támogatás kísérik (lásd az 5.3.1. szakaszt).

4.1.3.4. Alacsony tényleges részvétellel jellemzett tagállami hatóságok kapacitásépítésére irányuló projektek (TA-CAP)

E technikai segítségnyújtási projektek célja a tagállami hatóságok kapacitásának kiépítése a LIFE programban való hatékony részvétel javítása érdekében.

Alacsony tényleges részvétel: meghatározás

Az „alacsony tényleges részvétel” fogalma magában foglalja az alacsony részvétel és a nem hatékony részvétel fogalmát.

E két elem súlyozása a LIFE rendelet (32) preambulumbekzdésében foglaltaknak megfelelően az alábbiak szerint történik: a népesség és a népsűrűség, az egyes tagállamok Natura 2000 területeinek teljes területe a Natura 2000 területek teljes területének arányában kifejezve, valamint a tagállam Natura 2000 területek által borított területének aránya.

A tagállami tényező (MSf) a következőket veszi figyelembe:

- A = népesség (az EU népességének %-ában);
- B = népsűrűség (% a legmagasabb népsűrűséghez képest);
- C = a Natura 2000 terület (a teljes uniós Natura 2000 terület %-ában);
- D = a Natura 2000 terület (a tagállam teljes területének %-ában).

Mivel a Természet és biológiai sokféleség alprogram a teljes költségvetés mintegy 40%-át teszi ki, a C-t és D-t 40%-ig veszik figyelembe.

$$MSf = (A+B) * 40\% (C+D)$$

Az „alacsony tényleges részvétel” meghatározásához a Bizottság két kritériumot kíván figyelembe venni:

1. alacsony részvétel: egy adott országban alacsony a részvétel, ha a benyújtott pályázatok arányának és az adott országra vonatkozó fenti tényezőnek a hányadosa a két legalacsonyabb harmadba tartozik;

2. nem hatékony részvétel: egy országban nem hatékony a részvétel, ha a sikerességi arány (a benyújtott pályázatokból a támogatott projektek száma) és az adott országra vonatkozó fenti tényező hányadosa a két legalacsonyabb harmadba esik.

Minden olyan ország, amely a fent említett két kategória valamelyikébe tartozik, támogathatónak minősül e projektek tekintetében.

Az e többéves munkaprogram által lefedett időszakban az alacsony tényleges részvételért minden országnak csak egy TA-CAP-t lehet odaítélni.

A támogatható országok listájának meghatározására szolgáló számításokat a Bizottság fogja elvégezni, figyelembe véve azt az utolsó három évet, amelyre vonatkozóan adatok állnak rendelkezésre. Az eredményeket az egyes pályázati felhívások közzététele előtt ismertetik a tagállamokkal.

Támogatható tevékenységek

A Bizottság várakozásai szerint minden egyes pályázat igényelemzésen alapul, amely azonosítja a pályázók különböző típusainak (állami szervezetek, magánszervezetek és civil társadalmi szervezetek) alacsony részvételi arányát és/vagy nem hatékony részvételi arányát kezelő leghatékonyabb tevékenységeket.

E támogatható tevékenységek a következők:

- végrehajtási intézkedések, például képzési tevékenységek, célzott tájékoztató kampányok;
- a végrehajtási intézkedések tényleges hatásának felmérésére irányuló nyomonkövetési és értékelési intézkedések;
- kommunikációs és terjesztési tevékenységek;
- projektmenedzsmentre és minőség-ellenőrzésre irányuló intézkedések.

A Bizottság várakozásai szerint a költségvetés arányos lesz az egyes projektek keretében a különböző típusú pályázók alacsony és/vagy nem hatékony részvételi arányának kezelése érdekében végrehajtandó tevékenységekkel.

4.1.3.5. A technikai segítségnyújtási projektek végrehajtásának maximális elszámolhatósági időszaka

Figyelembe véve a technikai segítségnyújtási projektek által lefedett különböző témákat, a maximális elszámolhatósági időszak 5 év.

4.1.4. Egyéb intézkedések (OA)

A Bizottság azonosított néhány olyan konkrét igényt, amelyet „egyéb intézkedések” keretében kell kezelni.

A LIFE rendelet 11. cikke (2) bekezdésének e) pontjával összhangban az „Egyéb intézkedések” a következőket foglalják magukban:

- A megújuló energiára való átállást és a fokozott energiahatékonyságot célzó koordinációs és támogatási intézkedések. Céljuk a megújuló energiára való társadalmi-gazdasági átállást és a fokozott energiahatékonyságot gátló piaci akadályok felszámolása, beleértve a kapacitásépítést, az információ- és ismeretterjesztést, valamint a figyelemfelkeltést.
- A biológiai sokféleséggel kapcsolatos kis összegű támogatási eszköz (BEST).

Az EU BEST kezdeményezése keretében működő kis összegű támogatási programok tapasztalataira építve pályázati felhívásokat tesznek közzé a legkülső régiókban és a tengerentúli országokban és területeken kis összegű támogatások (legfeljebb

100 000 euró összegű uniós társfinanszírozás) odaítélésére a biológiai sokféleség megőrzése, az ökoszisztémák helyreállítása és az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartható használata terén, ideértve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló ökoszisztéma-alapú megközelítéseket is.

- Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT)³⁸ tudományos és innovációs társulásaival (TIT) való együttműködés keretében kidolgozott projektek, különösen a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv célkitűzéseire és végrehajtásához hozzájáruló, valamely TIT-ben részt vevő egyetem, kutatóhely, vállalkozások és/vagy kkv-k által végrehajtott projektek.
- A LIFE rendelet I. mellékletében említett szervezetek számára nyújtott tevékenységi támogatások (lásd még az alábbi 4.3. szakasz 2. pontját).
- Az uniós jogalkotási és szakpolitikai prioritásoknak megfelelő további projekteket is meg lehet határozni évente, a tagállamokkal folytatott konzultációt követően (PLP).
- A költségvetési rendelet 195. cikke szerint finanszírozott egyéb konkrét projektek, amelyek célja az e munkaprogram végrehajtása során meghatározandó környezetvédelmi és éghajlat-politikai területekkel kapcsolatos uniós szakpolitikák támogatása.

Az egyéb intézkedésekre előirányzott indikatív összeg 454 millió euró.

A Bizottság szigorúbban fogja meghatározni az ezen intézkedésekre vonatkozó pályázati felhívásokat, mint az alulról felfelé építkező pályázati felhívások esetében, ahol az igények és a kapcsolódó lehetséges megoldások meghatározása a pályázók feladata.

4.1.4.1. Társfinanszírozási arány

Az „Egyéb intézkedések” esetében a társfinanszírozási arány az elszámolható költségek legfeljebb 95%-a, kivéve a legkülső régiókban és a tengerentúli országokban és területeken a biológiai sokféleséghez nyújtott kis összegű támogatásokat, amelyek a BEST-program folytatását jelentik; esetükben az uniós társfinanszírozás az elszámolható költségek legfeljebb 100%-át teszi ki.

4.1.4.2. Az „Egyéb intézkedések” végrehajtására vonatkozó elszámolhatósági időszak

Figyelembe véve az egyéb intézkedések által lefedett különböző témákat, a maximális elszámolhatósági időszak 10 év.

4.2. A tevékenységi támogatásokra vonatkozó benyújtási és kiválasztási eljárás

A tevékenységi támogatások odaítélésére különböző eljárásokat irányoztak elő. Az eljárás megválasztása a pályázati felhívás kihirdetésére és a pályázatok értékelésére rendelkezésre álló időtől és/vagy az egyes alprogramok keretében benyújtott pályázatok várható mennyiségétől függ:

- Az egylépcsős eljárás a következőkre alkalmazható:
 1. hagyományos projektek;
 2. technikai segítségnyújtási projektek; és
 3. egyéb intézkedések.

³⁸ Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) az Európai Unió független szerve, amelyet 2008-ban hoztak létre azzal a céllal, hogy Európa-szerte innovációt valósítson meg. Az EIT vezető üzleti, oktatási szervezeteket és kutatóhelyeket tömörít, hogy megoldásokat találjanak a globális kihívásokra.

- A kétlépcsős eljárás a következőkre alkalmazható:
 - stratégiai természetvédelmi projektek és stratégiai integrált projektek.

A kétlépcsős eljárás a hagyományos projektek esetében is alkalmazható.

4.2.1. A hagyományos projektekre, a technikai segítségnyújtási projektekre és az „egyéb intézkedésekre” vonatkozó egylépcsős eljárás

Az egylépcsős eljárást a következőképpen kell megszervezni:

1. A pályázati felhívást követően teljes körű pályázatokat kell benyújtani.
2. A pályázatokat ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági, támogathatósági, kiválasztási és kizárási kritériumoknak. Az ellenőrzések sorrendje a költségvetési rendelettel összhangban kiigazítható az értékelési folyamat maximális hatékonyságának biztosítása érdekében.
3. A pályázatok teljes körű értékelése az alább felsorolt odaítélési szempontok alapján történik:

1. Relevancia (0–20)

- A hozzájárulás relevanciája a LIFE program és a célzott alprogram egy vagy több egyedi célkitűzése szempontjából.
- A projekt milyen mértékben felel meg a pályázati felhívásban szereplő leírásnak, beleértve adott esetben annak konkrét prioritásait is.
- Az általános beavatkozási logika megalapozottsága.
- A projekt milyen mértékben nyújt járulékos előnyöket, és milyen mértékben mozdítja elő a szinergiákat a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzések elérése szempontjából releváns más szakpolitikai területekkel.

2. Minőség (0–20)

- A munkaterv egyértelműsége, relevanciája és megvalósíthatósága.
- A tevékenységek megfelelő földrajzi fókuszsa.
- A terv hatások nyomon követése és jelentése szempontjából vett minősége.
- Az érdekelt felek azonosítása és mozgósítása.
- A projektnek és eredményeinek a különböző célcsoportokkal való megismertetésére és terjesztésére javasolt intézkedések megfelelősége és minősége.

3. Hatás (0–20)

- A javasolt tevékenységektől a projekt során és/vagy után várható hatások ambíciója és hihetősége, beleértve a LIFE program egyéb egyedi célkitűzéseire gyakorolt esetleges negatív hatásokat is, többek között annak biztosítását, hogy e célkitűzések ne sérüljenek jelentős mértékben.
- A projekteredmények fenntarthatósága a projekt befejezése után.
- A projekteredmények ugyanazon vagy más ágazatokban vagy helyeken való megismétlésének lehetősége, vagy az állami vagy magánszereplők általi, illetve nagyobb beruházások vagy pénzügyi források mozgósítása révén történő továbbfejleszhetősége (katalizátorprojektek).
- A projekteredmények hasznosítására irányuló intézkedések minősége.

4. Erőforrások (0–20)

- A projektcsapat – konzorcium vagy egyetlen kedvezményezett – összetétele a szakértelem, a készségek és a felelősségi körök, valamint az irányítási struktúra megfelelősége tekintetében.

- A költségvetés és a források megfelelősége és összhangja a javasolt munkatervvel.
- A költségvetés átláthatósága, vagyis a költségvetési tételek ismertetésének kellőképpen részletesnek kell lennie.
- Milyen mértékben veszik figyelembe és mérséklik a projekt környezeti hatását, többek között zöld közbeszerzés alkalmazásával. A projekt környezeti lábnyomának kiszámításához elismert módszerek (pl. PEF- vagy OEF-módszerek vagy hasonló módszerek³⁹) vagy a környezetvédelmi vezetési rendszerek (pl. EMAS) alkalmazása előnyt jelent.
- A javasolt projekt ár-érték aránya.

4. A pályázatok pontozása

Mindegyik kritériumra 0 és 20 pont közötti pontszám adható. A minimálisan elérendő pontszám minden egyes kritérium esetében 10 pont.

A „Hatás” kritérium pontszámára 1,5-szeres súlyozást kell alkalmazni: az egyes pályázatok „hatás” kritériumára adott pontszámot 1,5-del kell megszorozni.

A súlyozott egyedi pontszámok összegére vonatkozó összesített megfelelési küszöbérték 55 pont.

A következő bónuszpontokat alkalmazzák a hagyományos projektekre, valamint – adott esetben és a pályázati felhívásban meghatározottak szerint – a technikai segítségnyújtási projektekre és az „egyéb intézkedésekre”:

- 1. BÓNUSZ: A javasolt projekt kivételes szinergiákat kínál, és jelentős járulékos előnyöket mozdít elő a LIFE alprogramok között (2 pont).
- 2. BÓNUSZ: A projektet elsősorban a legkülső régiókban hajtják végre. Azokban az esetekben, amikor a konkrét regionális sajátosságok relevánsak a pályázati felhívásban szereplő igények szempontjából, például a szigetek a hulladék tekintetében, a karbonintenzív régiók a tiszta energia tekintetében stb., a bónusz kiterjeszhető más, sajátos igényekkel és sebezhetőségekkel jellemezhető földrajzi területekre is (2 pont).
- 3. BÓNUSZ: A projekt jelentős mértékben más, az Európai Unió által finanszírozott projektek eredményeire épít vagy továbbfejleszti azokat (2 pont).
- 4. BÓNUSZ: A projekt kivételes katalizátorhatást rejt magában (2 pont).
- 5. BÓNUSZ: A projekt a tagállamok közötti transznacionális együttműködést⁴⁰ irányoz elő, amely elengedhetetlen a projekt célkitűzéseinek megvalósításához (2 pont).

A bónuszok „igen/nem” kritériumon alapulnak. A bónuszok tekintetében nem irányoznak elő részpontokat: az egyes pályázatok 0 vagy 2 pontot kaphatnak.

Ez azt jelenti, hogy a hagyományos projektekre vonatkozó pályázatok maximális pontszáma 100 lehet, míg más pályázatok esetében (azaz a technikai segítségnyújtási projektek és az „Egyéb intézkedések” esetében 90 pont, valamint az esetleges bónuszok).

5. A finanszírozandó projektek rangsorolása és végleges listájának elkészítése.

³⁹ Pl. a termékek környezeti lábnyomára vonatkozó kategóriaszabályok/Szervezeti környezeti lábnyomra vonatkozó ágazati szabályok. A listát lásd a https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm oldalon.

⁴⁰ „transznacionális együttműködés” alatt a nemzeti határ mindkét oldalán található szomszédos országok/régiók közötti együttműködést, valamint a nagyobb transznacionális/makroregionális szintű együttműködést kell érteni.

A projektjavaslatokat az egyes odaítélési szempontok súlyozott pontszámát és adott esetben a bónuszpontokat figyelembe véve rangsorolják. Az egyes alprogramokhoz és az egyes alprogramokon belül – adott esetben – a kormányzati témákhoz és az új európai Bauhaushoz kapcsolódó projektek tekintetében külön listák készülnek.

A finanszírozásra javasolt projektek listája azoknak a pályázatoknak a figyelembevételével készül el, amelyek elérték az alsó küszöbértéket, és amelyekhez rendelkezésre áll költségvetés. Azonos pontszám esetén a 3. kritérium (hatás) szerinti legmagasabb pontszámot elérő pályázatokat finanszírozzák.

6. Tartaléklista és kiválósági pecsét.

A tartaléklistán minden olyan projekt szerepel, amely megfelel a minőségi minimumkövetelményeknek (azaz megkapta a minimálisan elérendő pontszámot), de a rendelkezésre álló költségvetésre tekintettel nem finanszírozható. Amennyiben további pénzeszközök lehet rendelkezésre bocsátani, a tartaléklistán szereplő projektek finanszírozása a rangsor szerint történik.

A hagyományos projektek esetében a tartaléklistán szereplő projektek a LIFE rendelet 15. cikkével összhangban kiválósági pecsétet kapnak.

A kiválósági pecséttel rendelkező projektek listáját az egyes projektek rövid leírásával együtt megküldik az illetékes bizottsági szolgálatoknak, a nemzeti kapcsolattartóknak és a LIFE bizottság tagjainak, hogy továbbítsák az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap+ és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap irányításáért felelős hatóságoknak.

Ezek a projektek ugyanolyan feltételek mellett (társfinanszírozási arány, összeg és elszámolható költségek) finanszírozhatók lehetnek, mint amelyek mellett a LIFE program keretében finanszírozták volna őket.

4.2.2. A hagyományos projektek kétlépcsős eljárása

A hagyományos projektek odaítélése kétlépcsős kiválasztási eljárás keretében történik. Az odaítélési eljárás két lépcsőből áll: az első lépcső pályázatleírás benyújtását irányozza elő. A második lépcsőben kell a teljes körű pályázatot benyújtani azon pályázatleírások tekintetében, amelyek esetében észszerű a lehetősége annak, hogy vissza nem térítendő támogatást ítéljenek oda a számukra. Ezt az eljárást 2021-ben és 2022-ben indokolt nem alkalmazni.

4.2.2.1. 1. lépcső: pályázatleírás

Felkérjük a pályázókat, hogy nyújtsanak be pályázatleírást, amelyben feltüntetik pályázatuk főbb elemeit. Meg kell adniuk a kért pénzügyi támogatást.

1. A pályázati felhívást követően pályázatleírást kell benyújtani.
2. A pályázatleírásokat ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági és támogathatósági kritériumoknak.
3. A pályázatleírásokat a következő kritériumok alapján értékelik:

1. Relevancia és hatás (0–20)

- A hozzájárulás relevanciája a LIFE program és a célzott alprogram egy vagy több egyedi célkitűzése szempontjából.
- A projekt milyen mértékben áll összhangban a pályázati felhívás témaleírásával.
- A pályázat általános beavatkozási logikájának megalapozottsága.
- A javasolt tevékenységektől a projekt során és/vagy után várható hatások ambíciója és hihetősége, beleértve a LIFE program egyéb egyedi célkitűzéseire gyakorolt esetleges

negatív hatásokat is. A hatás elemzése során figyelembe kell venni a projekt sajátosságait és földrajzi hatályát, beleértve adott esetben a sajátos sebezhetőségekkel, környezeti kihívásokkal és/vagy természeti korlátokkal jellemzett földrajzi területek egyedi igényeit is.

2. Minőség és erőforrások (0–20)

- A munkaterv egyértelműsége, relevanciája és megvalósíthatósága.
- A projekteredmények fenntarthatósága a projekt befejezése után.
- A projekt ár-érték aránya.

3. A pályázatileírásokat pontozzák.

Mindegyik kritériumra 0 és 20 pont közötti pontszám adható. Az egyedi pontszámok összegére vonatkozó összesített megfelelési küszöbérték 12 pont a 40 pontból. Az alsó küszöbértéket el nem érő pályázatileírásokat kizárják.

4. Az elfogadandó pályázatileírások listájának elkészítése és felhívás teljes körű pályázat benyújtására

A teljes körű pályázat benyújtására meghívást kapott pályázók hosszú listája alprogramonként tartalmazza a legmagasabb pontszámot elért pályázatileírásokat, amelyek esetében a kért uniós támogatás összege az elérhető költségvetés 2-3-szorosa. A kért uniós hozzájárulás és a rendelkezésre álló költségvetés közötti konkrét arányt a kért hozzájárulások nagyságának, valamint a korábbi pályázati felhívásokban a konkrét alprogramhoz tartozó teljes körű pályázatok sikerességi arányának figyelembevételével határozzák meg. Az egyes alprogramok és az egyes alprogramokon belül a kormányzati témákhoz kapcsolódó projektek tekintetében külön listák készülnek.

4.2.2.2. 2. lépcső: teljes körű pályázat

1. Teljes körű pályázatot kell benyújtani.
2. A pályázatot ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági, támogathatósági, kiválasztási és kizárási kritériumoknak. Az ellenőrzések sorrendje a költségvetési rendelettel összhangban kiigazítható az értékelési folyamat maximális hatékonyságának biztosítása érdekében.
3. A teljes körű pályázatot az egylépcsős eljárásra meghatározott odaítélési szempontok alapján értékeli, beleértve a különböző bónuszokat is.
4. A pályázatok rangsorolása és a kiválósági pecsét a 4.2.1. szakaszban ismertetett egylépcsős eljáráshoz hasonlóan alkalmazandó.

4.2.3. A stratégiai projektek kétlépcsős eljárása

A stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek benyújtási és kiválasztási folyamata kétlépcsős eljárás alapul, és valamennyi alprogramra vonatkozik. Az eljárásnak meg kell könnyítenie a potenciális pályázók munkáját, és biztosítani kell, hogy a folyamat során a lehető legjobb útmutatást kapják. A munkafolyamat a felépítésének köszönhetően végigkíséri az egyes pályázatok fokozatos kidolgozását és finomhangolását. Az értékelési folyamat valamennyi szakaszában érvényesül a pályázatok közötti egyenlő bánásmód elve.

A kétlépcsős eljárás a pályázatileírás, majd a teljes körű pályázat benyújtásán alapul. Az eljárást a következőképpen kell megszervezni:

1. lépcső: pályázatileírás

1. A pályázati felhívást követően pályázatileírást kell benyújtani.

2. A pályázatileírásokat ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági és támogathatósági kritériumoknak.

A pályázatileírásokat a következő kritériumok alapján értékelik:

<ol style="list-style-type: none">1. Tervek vagy stratégiák végrehajtása<ul style="list-style-type: none">- A projekt célja a 4.1.2. pontban említett tervek vagy stratégiák végrehajtása.2. Területi lefedettség<ul style="list-style-type: none">- A célzott uniós terv vagy stratégia végrehajtása nagy és reprezentatív területre terjed ki, különösen regionális, multiregionális, nemzeti, transznacionális szinten. A több városon alapuló megközelítés vagy a kisebb területi lépték is elfogadható lehet a levegő minőségének kezelésére irányuló stratégiai integrált projektek esetében, amennyiben a projekt jelentős hatást fejt ki.3. A kiegészítő pénzeszközök koordinációja<ul style="list-style-type: none">- A tevékenységek legalább egy uniós, nemzeti vagy magánforrásból származó kiegészítő finanszírozást mozgósítanak, és figyelembe veszik az egyéb releváns európai uniós, nemzeti vagy magánfinanszírozást is.- A finanszírozás kiegészíti a stratégiai természetvédelmi projekteket és a stratégiai integrált projekteket, és a célzott terv vagy stratégia végrehajtásához szükséges kiegészítő tevékenységek támogatására és végrehajtására szolgál.- A kiegészítő finanszírozás koordinálására szolgáló mechanizmusokat egyértelműen meghatározták.4. A legfontosabb érdekelttek részvétele<ul style="list-style-type: none">- A legfontosabb érdekelttek aktívan részt vesznek a célzott terv vagy stratégia végrehajtásában.

Minden egyes kritériumot aszerint kell értékelni, hogy teljesül-e vagy sem.

3. A kiválasztott projektek listája

A fent említett kritériumoknak megfelelő pályázatokat benyújtó pályázókat felkérjük, hogy nyújtsanak be teljes körű pályázatot.

Ezeket a pályázókat arra is felkérjük, hogy vegyenek részt a kérdések és válaszok írásbeli szakaszában, amelynek során kérdéseket tehetnek fel a teljes körű pályázat elkészítésével kapcsolatban. E szakasz végén a Bizottság név nélkül nyilvánosságra hozza a kérdéseket és válaszokat, hogy az összes pályázónak egyformán segítsen a teljes körű pályázat kidolgozásában. Szükség esetén kiegészítik a kérdéseket és válaszokat azokkal a tipikus nehézségekkel kapcsolatos iránymutatással, amelyeket a pályázók már tapasztalhattak, és amelyekre a pályázatileírásokból derült fény.

2. lépcső: teljes körű pályázat

1. Teljes körű pályázatot kell benyújtani.
2. A pályázatokat ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági, támogathatósági, kiválasztási és kizárási kritériumoknak. Az ellenőrzések sorrendje a költségvetési rendelettel összhangban kiigazítható az értékelési folyamat maximális hatékonyságának biztosítása érdekében.
3. A teljes körű pályázatok értékelése az alábbi táblázatban bemutatott odaítélési szempontok alapján történik:

1. Relevancia (0–20)

- A hozzájárulás relevanciája a LIFE program és a célzott alprogram egy vagy több egyedi célkitűzése szempontjából.
- A projekt milyen mértékben áll összhangban a pályázati felhívás témaleírásával.
- Az általános beavatkozási logika megalapozottsága.
- A projekt milyen mértékben nyújt járulékos előnyöket, és milyen mértékben mozdítja elő a szinergiákat a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzések elérése szempontjából releváns más szakpolitikai területekkel.

2. Minőség (0–20)

- A munkaterv egyértelműsége, relevanciája és megvalósíthatósága.
- A tevékenységek megfelelő földrajzi fókuszsa
- A terv hatások nyomon követése és jelentése szempontjából vett minősége.
- Az érdekelt felek azonosítása és mozgósítása.
- A projektnek és eredményeinek a különböző célcsoportokkal való megismertetését és terjesztését szolgáló intézkedések megfelelősége és minősége.

3. Kiegészítő finanszírozás (0–20)

- A LIFE-projektet kiegészítő (a támogathatósághoz szükséges minimumon felüli) egyéb források mozgósításának szintje, valamint tényleges mozgósításuk valószínűsége és a végrehajtandó tervvel vagy stratégiával való funkcionális kapcsolatuk.
- A célzott stratégia/terv végrehajtásához szükséges egyéb pénzeszközök, különösen az uniós pénzeszközök optimális felhasználását célzó koordinációs mechanizmus minősége.
- A szükséges kiegészítő intézkedések azonosítása, relevanciája és megvalósíthatósága.

4. Hatás (0–20)

- A javasolt tevékenységektől a projekt során és/vagy után várható hatások ambíciója és hihetősége, beleértve a LIFE program egyéb egyedi célkitűzéseire gyakorolt esetleges negatív hatásokat is, annak biztosítása érdekében, hogy e célkitűzések ne sérüljenek jelentős mértékben.
- A projekteredmények fenntarthatósága a projekt befejezése után.
- A projekteredmények ugyanazon vagy más ágazatokban vagy helyeken való megismétlésének lehetősége, vagy az állami vagy magánszereplők általi, illetve nagyobb beruházások vagy pénzügyi források mozgósítása révén történő továbbfejleszthetősége (katalizátorprojektek).
- A projekteredmények hasznosítására irányuló intézkedések minősége.

5. Erőforrások (0–20)

- A projektcsapat – konzorcium vagy egyetlen kedvezményezett – összetétele a szakértelem, a készségek és a felelősségi körök, valamint az irányítási struktúra megfelelősége tekintetében.
- A költségvetés és a források megfelelősége és összhangja a munkatervvel.
- A költségvetés átláthatósága, vagyis a költségvetési tételek ismertetésének kellőképpen részletesnek kell lennie.
- Milyen mértékben veszik figyelembe és mérséklik a projekt környezeti hatását, többek között zöld közbeszerzés alkalmazásával. A projekt környezeti lábnyomának

kiszámításához elismert módszerek (pl. PEF- vagy OEF-módszerek vagy hasonló módszerek⁴¹) vagy a környezetvédelmi vezetési rendszerek (pl. EMAS) alkalmazása előnyt jelent.

- A projekt ár-érték aránya.

4. A pályázatok pontozása

Mindegyik kritériumra 0 és 20 pont közötti pontszám adható. A minimálisan elérendő pontszám minden egyes kritérium esetében 10 pont. A súlyozott egyedi pontszámok összegére vonatkozó összesített megfelelési küszöbérték 55 pont. Bónuszpontok nem adhatók, kivéve, ha a javasolt projekt elsősorban a legkülső régiókat fedi le.

Ez azt jelenti, hogy a lehetséges pontszám legfeljebb 100 lehet.

5. A finanszírozandó projektek rangsorolása és végleges listájának elkészítése.

A projektjavaslatokat az egyes odaítélési szempontok súlyozott pontszámát figyelembe véve rangsorolják.

A finanszírozásra javasolt projektek listája azoknak a pályázatoknak a figyelembevételével készül el, amelyek elérték az alsó küszöbértéket, és amelyekhez rendelkezésre áll költségvetés.

Azonos pontszám esetén a 3. kritérium (hatás) szerinti legmagasabb pontszámot elérő pályázatokat finanszírozzák.

Abban az esetben, ha nem áll rendelkezésre elegendő költségvetés az alsó küszöbértéket elérő valamennyi pályázat finanszírozásához, elsőbbséget élveznek azon tagállamok pályázatait, amelyek még nem rendelkeznek egy konkrét alprogramból finanszírozott stratégiai integrált projekttel vagy – a Természet és biológiai sokféleség alprogram keretében – egy külön stratégiai természetvédelmi projekttel.

6. Tartaléklista és kiválósági pecsét.

A tartaléklista és a kiválósági pecsét a 4.2.1. szakaszban ismertetett egylépcsős eljáráshoz hasonlóan alkalmazandó.

4.3. Működési támogatások

A LIFE rendelettel összhangban működési támogatás különböző esetekben ítélt oda:

1. A LIFE rendelet 11. cikkének (6) bekezdése az uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásában, végrehajtásában és érvényesítésében közreműködő, és elsősorban a környezetvédelem vagy az éghajlat-politika – beleértve az energetikai átmenetet is – területén aktív, nem profitorientált szervezetek bizonyos működési és igazgatási költségeinek támogatásáról rendelkezik.

⁴¹ Pl. a termékek környezeti lábnyomára vonatkozó kategóriaszabályok/Szervezeti környezeti lábnyomra vonatkozó ágazati szabályok. A listát lásd a https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm oldalon.

2. A LIFE rendelet 13. cikke kimondja, hogy vissza nem térítendő támogatás nyújtható a LIFE rendelet I. mellékletében említett szervezeteknek. Az e szervezeteknek nyújtott működési és tevékenységi támogatások összege a 2021 és 2024 közötti időszakban nem haladhatja meg a 6 millió eurót.
3. A fenti 1. és 2. pont hatálya alá nem tartozó működési támogatások a költségvetési rendelet 195. cikkében meghatározott, kellően indokolt esetekben ítélték oda.

A működési támogatásra előirányzott indikatív összeg 55,5 millió euró a 2021 és 2024 közötti időszakban.

A működési támogatások különböző típusai esetében a maximális társfinanszírozási arány az elszámolható költségek 70%-a.

4.4. A működési támogatásokra vonatkozó benyújtási és kiválasztási eljárás

A működési támogatások odaítélése a következőkön alapul:

1. Partnerségi keretmegállapodások nonprofit szervezetekkel és – amennyiben lehetséges, kockázatelemzést követően – a LIFE rendelet I. mellékletében említett szervezetekkel is. A partnerségi keretmegállapodások időtartamát annak érdekében kell meghatározni, hogy fennmaradjon az egyensúly a kedvezményezettek bizonyosság és stabilitás iránti igénye, a partnerség fejlődése biztosításának szükségessége, valamint a nonprofit szervezeteknek nyújtott működési támogatások esetében a különböző szervezetek e támogatásokhoz való hozzáférése között.

Az egyedi támogatási megállapodások odaítélésére évente, a keretmegállapodás partnereinek címzett pályázati felhívást követően kerül sor.

2. Egyszeri éves működési támogatás, amennyiben a partnerségi megállapodások nem lehetségesek vagy nem megfelelőek.

Az odaítélési eljárást a következőképpen kell megszervezni:

1. A pályázati felhívást követően pályázatokat kell benyújtani.
2. A pályázatokat ellenőrzik, hogy megfelelnek-e az elfogadhatósági, támogathatósági, kiválasztási és kizárási kritériumoknak. Az ellenőrzések sorrendje a költségvetési rendelettel összhangban kiigazítható az értékelési folyamat maximális hatékonyságának biztosítása érdekében.
3. A pályázatok értékelése. A partnerségi keretmegállapodásra irányuló pályázatot az alábbiakban felsorolt odaítélési szempontok alapján értékelik:

a) Relevancia.

- A hozzájárulás relevanciája a LIFE program egy vagy több egyedi célkitűzése szempontjából.
- A munkaterv milyen mértékben áll összhangban a pályázati felhívás által lefedett, megfelelő szakpolitikákkal.
- A pályázat milyen mértékben mutat uniós hozzáadott értéket.

b) Az uniós szakpolitika alakítása.

- A pályázat milyen mértékben tükrözi az uniós szakpolitikai folyamat mélyreható megértését.
- A pályázó milyen mértékben javítja a tudásalapot és a kutatási eredmények alapját, ezáltal támogatva az Unió környezetvédelmi, éghajlat- és energiapolitikáját.
- A pályázó milyen mértékben mozdítja elő a környezetvédelmi, éghajlat- és/vagy energiapolitika integrációját, valamint az egyéb szakpolitikákkal, például a

mezőgazdasággal, a közlekedéssel, a kohéziós politikával való koherenciát.

- A pályázó milyen mértékben fog csatornaként működni az uniós szint és a civil társadalom között, összehangolt szakpolitikai hozzájárulást nyújtva.
- Az uniós polgárok aggályainak kifejezésére és az érintett intézményekkel szembeni demokratikus képviselőik biztosítására irányuló eszközök és struktúrák megfeleltetése.

c) Az uniós szakpolitika végrehajtása.

- A javasolt stratégia milyen mértékben javítja az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és/vagy energiaügyi jogszabályok végrehajtását és érvényesítését helyi, tagállami és/vagy európai szinten.
- A pályázó milyen mértékben fog csatornaként működni az uniós szint és a civil társadalom között, a szakpolitikai végrehajtás előmozdításával és elfogadásának garantálásával.
- A pályázó milyen mértékben használja hálózatát a szakpolitika nemzeti/regionális szintű végrehajtása előtt álló akadályok azonosítására, szakpolitikai visszajelzés céljából.
- A multiplikátorhatás megteremtését célzó, javasolt kommunikációs és terjesztési intézkedések megfeleltetése és minősége.
- A javasolt stratégia milyen mértékben járul hozzá a környezetvédelmi, éghajlat-és/vagy energiapolitikai beruházások biztosításához, kezelve a környezeti externáliákat.

d) Érzékelő funkció.

- A pályázat milyen mértékben járul hozzá a környezetvédelem, az éghajlatváltozás és/vagy az energia területén az új vagy újonnan felmerülő kérdések feltárásához, és képes elemezni e problémák okait és lehetséges hatásait.
- A kérelmező képessége arra, hogy megfelelő megoldásokat javasoljon, visszajelzést adjon vagy javítsa a szakpolitikai döntéshozatalt az azonosított új vagy újonnan felmerülő kérdésekkel kapcsolatban.

e) Szervezetfejlesztés.

- Az azonosított szervezetfejlesztési igények és a javításra szoruló területek kezelésére javasolt stratégia minősége.
- A pályázó milyen mértékben képviseli az érintett érdekelt feleket, és milyen mértékben törekszik tagságának fejlesztésére (önszerveződés vagy tagsági bázis).
- A pályázó adományszervezési stratégiája milyen mértékben biztosítja a szervezet diverzifikációját és fenntarthatóságát.
- A pályázó LIFE működési támogatástól való függőségének elemzése és az e függőség kezelésére irányuló stratégiák meggyőzőek.
- A javasolt munka ár-érték aránya.

A pályázatok pontozása

Mindegyik kritériumra 0 és 20 pont közötti pontszám adható. Az egyes kritériumok esetében nincs minimálisan elérendő pontszám.

A 4. „Érzékelő funkció” kritérium pontszámára 0,25-szoros súlyozást kell alkalmazni.

Az 5. „Szervezetfejlesztés” kritérium pontszámára 0,75-szoros súlyozást kell alkalmazni.

A súlyozott egyedi pontszámok összegére vonatkozó összesített megfelelési küszöbérték 45 pont.

Egyenlő pontszám esetén a prioritási sorrendet a következő elvek alapján állapítják meg:

1. azokat a pályázatokat kell a legmagasabb prioritásúnak tekinteni, amelyek olyan témára összpontosítanak, amelyet nem fednek le az előrébb rangsorolt pályázatok;

2. ezt követően a pályázatok becsült ár-érték arányának megfelelően.

Az odaítélendő működési támogatások rangsorolása és végleges listájának elkészítése.

A projektjavaslatokat az egyes odaítélési szempontok pontszámát figyelembe véve rangsorolják.

Az odaítélni javasolt működési támogatások listája azoknak a pályázatoknak a figyelembevételével készül el, amelyek elérték az alsó küszöbértéket, és amelyekhez rendelkezésre áll költségvetés.

A pályázatok pont és prioritási sorrend szerinti, a partnerségi keretmegállapodás értékelését követő rangsorolása egyben azt a sorrendet is jelenti, amely szerint a pályázókat a támogatási megállapodásra (SGA) vonatkozó pályázataik értékelését követően rangsorolják, azaz a támogatási megállapodásokkal összefüggő értékelést követően nem hoznak létre új rangsort.

Az egyszeri működési támogatások odaítélésekor a következő kritériumokat kell alkalmazni:

a) Relevancia												
– A javasolt munkaprogram milyen mértékben áll összhangban a nem kormányzati szervezet pályázó partnerségi keretmegállapodásával. Az esetleges eltéréseket indokolni kell.												
b) A pályázat minősége												
– A javasolt munkaterv egyértelműsége, relevanciája és megvalósíthatósága												
– A javasolt tevékenységektől várt hatások ambíciója és hihetősége.												
c) Források												
– A munkaszervezés és -irányítás megfelelősége.												
– A javasolt költségvetés és a források megfelelősége és összhangja a javasolt munkatervvel.												
– A bevételek és a kiadások egyensúlyban vannak.												

Mindegyik kritériumra 0 és 20 pont közötti pontszám adható. Az egyes kritériumok esetében nincs minimálisan elérendő pontszám. Az egyedi pontszámok összegére vonatkozó összesített megfelelési küszöbérték 35 pont.

4.5. A pályázati felhívások indikatív ütemterve

hónap	2021			2022			2023			2024		
	1–4.	5–8.	9–12.	1–4.	5–8.	9–12.	1–4.	5–8.	9–12.	1–4.	5–8.	9–12.
SAP		☒		☒			☒			☒		
SNAP		☒		☒						☒		
SIP		☒		☒			☒			☒		
TA-CAP		☒		☒								
Egyéb TA-projektek		☒		☒			☒			☒		
Működési támogatások		☒			☒			☒			☒	

OA		☒		☒			☒			☒		
----	--	-------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--	-------------------------------------	--	--	-------------------------------------	--	--

A hagyományos projektekre, a stratégiai integrált projektekre, a stratégiai természetvédelmi projekteket és stratégiai integrált projekteket előkészítő TA-PP-re és a koordinációs és támogatási intézkedésekre vonatkozó pályázati felhívásokat évente teszik közzé és/vagy a projektek benyújtására éves határidőt tűznek ki.

A stratégiai természetvédelmi projektek esetében 2021-ben, 2022-ben és 2024-ben tesznek közzé pályázati felhívást.

A TA-CAP-ra vonatkozó pályázati felhívásokat 2021-ben és 2022-ben teszik közzé.

A TA-R-re vonatkozó pályázati felhívásokat 2022-től kezdődően két évente teszik közzé.

Az egyéb intézkedésekre vonatkozó pályázati felhívásokat várhatóan évente vagy két évente teszik közzé. A működési támogatásokra vonatkozó pályázati felhívásokat várhatóan évente teszik közzé. Az egyéb intézkedésekre vonatkozó partnerségi keretmegállapodásokat és/vagy működési támogatásokat adott esetben többéves alapon kell megkötni.

5. MÁS FINANSZÍROZÁSI FORMÁK

A rendelet 3. cikkében meghatározott célkitűzések elérése érdekében a 4. szakaszban meghatározott támogatásokkal finanszírozott projektek mellett a LIFE program más finanszírozási formákon keresztül is nyújthat finanszírozást a következők számára:

- az 5.4. szakaszban meghatározott projektek,
- az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és tiszta energiára való átállással kapcsolatos jogszabályok előkészítésének, végrehajtásának és általános érvényesítésének támogatása érdekében a Bizottság által végrehajtott tevékenységek,
- igazgatási és technikai segítségnyújtás a Bizottságnak a program kidolgozásával, végrehajtásával és nyomon követésével kapcsolatos tevékenységek során.

Más finanszírozási források lehetnek:

- közbeszerzési szerződések,
- pénzdíjak,
- közvetett irányítású tevékenységek, beleértve a vegyes finanszírozást is.

A négy alprogram keretében más finanszírozási formákból és vegyesfinanszírozási műveletek szerinti pénzügyi eszközökből finanszírozott projektek tekintetében az indikatív összeg a 2021 és 2024 közötti időszakra 476 millió euró.

A négy alprogram keretében a technikai és igazgatási segítségnyújtási tevékenységekre szánt indikatív összeg a 2021 és 2024 közötti időszakra 106 millió euró.

5.1. Közbeszerzési szerződések

A LIFE rendelet 5. cikkével összhangban a LIFE program finanszírozhat olyan tevékenységeket, amelyeket a Bizottság az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy releváns energiaügyi jogszabályok előkészítésének, végrehajtásának és általános érvényesítésének támogatása érdekében hajt végre.

A közbeszerzés útján végrehajtott e tevékenységek a következőket foglalhatják magukban:

- Tájékoztatás és kommunikáció, beleértve pl. a figyelemfelkeltő kampányokat, a médiakapcsolatokat, a kiadványokat, a tájékoztató anyagokat, a fordításokat, az érdekelt felekkel folytatott konzultációt/az érdekelt felek bevonását, a szakmai

műhelyeket, a konferenciákat és a részvételi rendszerek/tevékenységek támogatását, a hálózatépítést és a bevált gyakorlatok platformjait.

- A szakpolitikák és jogszabályok megtervezésének, kidolgozásának, végrehajtásának és érvényesítésének támogatása, pl. tudományos, jogi és technikai támogatás, vizsgálatok, kapacitásépítés, szakértői értékelések, ellenőrzések, értékelések, hatásvizsgálatok, információtechnológiai rendszer, tanulmányok, tanácsadási szolgáltatások, modellezés és forgatókönyv-készítés.

5.2. Pénzdíjak

A pénzdíjak versenyt követően díjként odaítélt pénzügyi hozzájárulások.

A Bizottság a pénzdíjak révén az Unió szakpolitikai célkitűzéseinek elérését mozdítja elő.

A pénzdíjakat az átláthatóság és az egyenlő bánásmód elvével összhangban ítélik oda.

A részvétel feltételeit, a díjnak a nyertesek részére a díj odaítélését követő kifizetésére vonatkozó szabályokat, valamint a megfelelő közzétételi módokat a megszerezett konkrét díjhoz kapcsolódóan határozzák meg.

A pénzdíjak szervezését és kezelését figyelembe kell venni a LIFE rendelet 9. cikkének (3) bekezdése szerinti 85%-os alsó küszöbérték kiszámításakor.

A LIFE program által finanszírozott díjakra példa az Európai Zöld Lomb és az Európa Zöld Fővárosa díj, az Európai Vállalkozási Díj, a Natura 2000 díj, az éghajlati paktum ösztönzői stb.

5.3. Beruházásokat támogató tevékenységek, beleértve a vegyes finanszírozást

5.3.1. A környezetvédelmi és éghajlatbarát beruházások számára biztosított technikai segítségnyújtás finanszírozásának támogatása

Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv elismeri, hogy a beruházások és a gazdaság környezetbarátabbá tételéhez általában a nagy hatású befektetési projektportfólió proaktív fejlesztése számára biztosított technikai segítségnyújtás jelentős megerősítésére van szükség. Hangsúlyozza továbbá a technikai segítségnyújtásnak a természeti tőke, az éghajlatpolitikai fellépés és a természet alapú megoldások előmozdítása szempontjából vett fontosságát.

A nagy hatású befektetési projektportfóliónak azokra a projektekre kell összpontosítania, amelyek megőrzik, helyreállítják, kezelik és növelik a természeti tőkét, vagy szén-dioxid-eltávolítást eredményeznek – támogatva az uniós biodiverzitási stratégiát, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégiát és más vonatkozó szakpolitikákat.

Az InvestEU tanácsadó központ keretében biztosított technikai segítségnyújtás olyan projektek támogatására irányul, amelyek elsődleges célja az éghajlatváltozás mérséklése, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és/vagy a természeti tőke forrásainak védelme és javítása, valamint a körforgásos gazdaság fejlesztése. Azokra a projektekre fog összpontosítani, amelyek hozzájárulnak az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciához és/vagy a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntarthatóságának biztosításához.

E projektportfólió kidolgozása és helyszíni végrehajtása érdekében két további és kiegészítő intézkedést alakítanak ki:

1. Pénzügyi erőforrásokban álló hozzájárulás a tanácsadó központ számára az InvestEU program keretében. A tanácsadó szolgálatok meghatározzák, kidolgozzák és előkészítik a projektet az InvestEU program számára. A cél a zöld beruházások és a zöld projektek

megismétlésének/továbbfejlesztésének előmozdítása és támogatása, ahol az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és/vagy a természeti tőke erőforrásainak védelme és növelése az elsődleges projektcélok. Kérésre tanácsadási szolgáltatásokat is tartalmaz majd más beruházási projektek környezetbarátabbá tétele érdekében.

2. Ad hoc pénzügyi támogatás vissza nem térítendő támogatás (lásd a 4.1.3.3. szakaszt) vagy vegyes finanszírozás formájában (amennyiben a támogatásokat visszafizetendő finanszírozási források, például kölcsönök, tőkefinanszírozás vagy a LIFE-től eltérő forrásokból finanszírozott költségvetési támogatás kíséri).

5.3.1.1. A tanácsadó központ zöld összetevője

Az InvestEU tanácsadó központ célja, hogy a gazdaság és a várható beruházások környezetbarátabbá tételét támogató alapvető intézkedésként a legkorszerűbb, proaktív technikai segítségnyújtást biztosítsa.

Az InvestEU tanácsadó központ azokat a beruházásokat célozza, amelyek szükségesek az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politika és jogszabályok teljes körű végrehajtásához, valamint az európai zöld megállapodásban meghatározott, a gazdaságot és annak körforgásos jellegét alátámasztó természeti tőkénk védelméhez és helyreállításához kapcsolódó tágabb környezeti kihívásokat kezelnek.

Az InvestEU tanácsadó központnak nyújtott LIFE-hozzájárulás célja, hogy támogassa a köz- és magánberuházások előmozdítóit és a kapcsolódó szereplőket olyan beruházási projektek azonosításában és kidolgozásában, amelyek hozzájárulnak a természeti tőke megőrzéséhez, helyreállításához, kezeléséhez és fejlesztéséhez, valamint a szén-dioxid-eltávolításhoz és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciához, támogatva például az uniós biodiverzitási stratégiát, a körforgásos gazdaságra vonatkozó tervet és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégiát.

Speciális szakértelmet kell meghatározni – 1. közvetlenül a piacon; és 2. tanácsadó partnereken keresztül – annak érdekében, hogy technikai segítségnyújtást és kapacitásépítést biztosítsanak a zöld köz- és magánberuházások azonosításának és kidolgozásának elősegítése érdekében. Kérésre e szakértelem bevonható más beruházások környezetbarátabbá tételének támogatásába. A szakértők adott esetben részt vesznek a kölcsönös képzéssel és tapasztalatcserével kapcsolatos tevékenységekben annak érdekében, hogy Unió-szerte bővüljön a zöld beruházási projektek azonosítására, előmozdítására és strukturálására irányuló kapacitás.

A szakértelem magjának kiépítéséhez és a tanácsadó partnerekkel való megállapodások megkötéséhez szükséges idő elteltével a szakértelem mozgósítása várhatóan rendkívül fokozatos lesz.

A kezdetektől fogva olyan intézkedésekre kerül sor, amelyek lehetővé teszik a lehetséges beruházások proaktív azonosítását és az érintett érdekelt felek kapacitásépítését.

Az e tanácsadási szolgáltatásokra szánt összeget a kereslet alakulása fogja vezérelni. A 2021–2024-es időszakban a Természet és biológiai sokféleség, a Körforgásos gazdaság és életminőség, valamint Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás alprogram keretében tanácsadási szolgáltatásokra elkülönített összeg várhatóan nem haladja meg a 35 millió eurót. Ez az összeg kiegészíti az InvestEU keretében nyújtott visszafizetendő támogatási formákat, és a technikai segítségnyújtási szolgáltatásokra összpontosít, és adott esetben közvetlen vagy közvetett irányítással is finanszírozható.

A fel nem használt forrásokat vissza nem térítendő támogatásokhoz csoportosítják át.

5.3.1.2. Vegyes finanszírozás

Adott esetben a zöld beruházásokhoz nyújtott támogatás vegyesfinanszírozási műveletek formájában valósul meg.

A vegyesfinanszírozási művelet a támogatás különböző formáinak kombinációjaként határozható meg:

- az InvestEU-ból vagy más finanszírozási forrásokból finanszírozott **legalább egy visszafizetendő támogatási forma** (költségvetési biztosíték és/vagy pénzügyi eszköz), és
- a LIFE által finanszírozott **vissza nem térítendő támogatás olyan formája**, amely megfelel a LIFE szakpolitikai célkitűzéseinek és támogathatósági kritériumainak.

A LIFE adományelemet stratégiai módon használják fel arra, hogy további finanszírozást vonzzanak a fontos beruházásokhoz. A források összevonása révén a vegyes finanszírozás megsokszorozza a beruházások megvalósulásának lehetőségét azáltal, hogy lehetővé teszi minden egyes finanszírozó számára, hogy némiképp gyarapítsa forrásait, és biztosítja a Bizottság és más finanszírozók által az uniós szakpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében nyújtott állami támogatás jobb összehangolását.

A vegyes finanszírozást fel lehet használni a projektek megismétlésének megkönnyítésére vagy a lehetséges zöld beruházások azonosításának és előmozdításának támogatására.

Az InvestEU program keretében a vegyes finanszírozás lehetőséget teremthet arra, hogy a természeti tőke védelmét/fejlesztését, beleértve az éghajlatváltozás mérséklésének és az ahhoz való alkalmazkodásnak a szempontjait beépítsék a projektekbe, illetve továbbfejlesszék a projektekben. A vegyesfinanszírozási művelet adományeleme tovább ösztönözheti a szakpolitikai célkitűzések nagyobb hatását, a projektek nem bankképes részének támogatásával vagy a befektetőknek adott magasabb garanciával.

Amennyiben a vegyesfinanszírozási művelet nem valósul meg, ezeket az alapokat vissza nem térítendő támogatások finanszírozására fogják felhasználni. A fel nem használt forrásokat szintén a vissza nem térítendő támogatásokhoz csoportosítják át.

A vegyesfinanszírozási műveletek adományelemére elkülönített maximális összeg a 2021 és 2024 közötti időszakra 15 millió euró.

A Bizottság évente jelentést tesz a LIFE bizottságnak az előzetes tanulmányokról és a vegyesfinanszírozási művelet lehetséges fejlesztéséről.

5.3.2. Az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos beruházások finanszírozásának támogatása

A pénzügyi támogatás fel nem használt pénzeszközeit átcsoportosítják a Tiszta energiára való átállás alprogram keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokhoz.

5.3.2.1. Az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos beruházások tekintetében biztosított technikai segítségnyújtás pénzügyi támogatása

Az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos, az épületeket célzó és energiát megtakarító és a kibocsátásokat csökkentő beruházások tekintetében biztosított technikai segítségnyújtás pénzügyi támogatásának, például az ELENA⁴² eszköznek a közvetett irányítása.

Ezt az eszközt az EBB a „Horizont 2020” keretprogram (2014–2020) keretében kezeli, amely a Tiszta energiára való átállás alprogram elődje. Az ELENA vissza nem térítendő támogatást ad az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos azon beruházások tekintetében biztosított technikai segítségnyújtáshoz, amelyek az épületekkel, az innovatív

⁴² <https://www.eib.org/en/products/advising/elena/>

városi közlekedéssel és a mobilitással kapcsolatos, energiamegtakarítást és kibocsátáscsökkentést célzó projektekre irányulnak.

Az eszköz keretében a projektfejlesztési szolgáltatásokhoz pénzügyi támogatást nyújtanak a beruházási program finanszírozásának kialakításához és mozgósításához szükséges valamennyi tevékenységgel kapcsolatban, ideértve például a következőket: megvalósíthatósági tanulmányok, tervezési tanulmányok, programok strukturálása, üzleti tervek, energetikai auditok, kisebb projektek összekapcsolása bankképes csomagok kialakítása céljából. A magához a beruházási programhoz kapcsolódó költségek, például a hardverköltségek nem számolhatók el.

Az ilyen típusú eszköz végrehajtására az Európai Beruházási Bank (EBB) és az Európai Bizottság közötti célirányos hozzájárulási megállapodások vonatkoznak. A mechanizmus a hozzájárulási megállapodásokban meghatározott szabályoknak megfelelően nyújt pénzügyi támogatást a végső kedvezményezettnek.

Az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos beruházások tekintetében biztosított technikai segítségnyújtás finanszírozásának támogatása a 2021–2024-es időszakban nem haladhatja meg a 45 millió eurót.

5.4. Egyéb közvetett irányítású tevékenységek finanszírozásának támogatása

A költségvetési rendelet 62. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében a Bizottság a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos feladatokat átruházhatja különböző típusú partnerekre, például nemzetközi szervezetekre, decentralizált ügynökségekre és közjogi szervekre, beleértve a tagállami szervezeteket is.

Az uniós pénzeszközök végrehajtásával megbízandó személyek és szervezetek kiválasztásának átláthatónak és a tevékenység jellege által indokoltnak kell lennie, és nem eredményezhet összeférhetlenséget.

A költségvetési rendelet 154. cikkének (3) bekezdése szerint a Bizottság biztosítja, hogy a költségvetés-végrehajtási feladatokkal megbízott szervezetek a Bizottsággal egyenértékű szintű pénzgazdálkodást és az EU pénzügyi érdekeinek ugyanilyen szintű védelmét biztosítsák.

Továbbra is a Bizottság felel végső soron az uniós költségvetésért, és tájékoztatja az Európai Parlamentet és a Tanácsot a felelős szervek és személyek által végrehajtott műveletekről.

5.4.1. Egyéb közvetett irányítású tevékenységek pénzügyi támogatása a környezetvédelem és az éghajlat-politika területén

Eseti hozzájárulási megállapodás írható alá nemzetközi szervezetekkel, decentralizált ügynökségekkel és közjogi szervekkel, beleértve a tagállami szervezeteket is, a közös érdekű ad hoc tevékenységek korlátozott támogatása céljából.

A LIFE program által korábban finanszírozott közvetett irányítási tevékenységekre példa az OECD által végzett felmérés, amelynek célja az volt, hogy megbízható értékeket szolgáltatson arról, mennyit vagyunk hajlandók fizetni a vegyi anyagoknak való kitettséghez kapcsolódó káros egészségügyi hatások elkerülése érdekében, vagy az európai légszennyezés egészségügyi kockázataira vonatkozó iránymutató ajánlások és tájékoztatás WHO általi aktualizálása.

A 2021–2024-es időszakra tervezett intézkedések nem kimerítő listája a következő projekteket foglalja magában:

- Az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazására vonatkozó nemzetközi információcsere az ipari kibocsátások csökkentése érdekében – III. szakasz – az OECD hajtja majd végre.
- A tokfélékre vonatkozó páneurópai cselekvési terv – a Berni Egyezmény titkársága (Európa Tanács) hajtja majd végre.
- A hőségriasztási cselekvési tervekre vonatkozó iránymutatás aktualizálása – az Egészségügyi Világszervezet – Európai Környezetvédelmi és Egészségügyi Központ (ECEH) hajtja majd végre.

A Környezetvédelmi Főigazgatóság és az Éghajlatpolitikai Főigazgatóság által közvetett irányítás keretében végrehajtott ilyen típusú fellépésekre elkülönített indikatív összeg a 2021–2024-es időszakra 3 millió euró.

5.4.2. Pénzügyi támogatás az energiahatékonyságra irányuló magánberuházások aktiválásához

Hozzájárulási megállapodás az UNEP-pel az energiahatékonyságra irányuló magánberuházásoknak az Energiahatékonyság-finanszírozási Szakértői Csoporton (EEFIG) keresztül történő aktiválásáról az Európai Bizottság és az ENSZ Környezetvédelmi Programja közötti, az Európai Bizottság és az UNEP által elfogadott, a 2020–2024-es együttműködési időszakra vonatkozó egyetértési megállapodás melléklete „A klímasemlegesség és a tiszta energia javítása” című 2. fejezetének keretében.

Az EEFIG munkája jelentős mértékben hozzájárul az energiahatékonyság magánfinanszírozásának élénkítéséhez, jelenleg az európai zöld megállapodásra összpontosítva és az uniós helyreállítási terv keretében.

Az Egyesült Nemzetek Környezetvédelmi Program Pénzügyi Kezdeményezést (UNEP FI) meg kell bízni a részben EEFIG-tevékenységeknek a hozzájárulási megállapodásokban meghatározott szabályokkal összhangban történő végrehajtásával.

Az UNEP-nek nyújtott pénzügyi támogatás a 2021–2024-es időszakban nem haladhatja meg a 0,6 millió eurót.

5.5. A 9. cikk (3) bekezdése értelmében a 85%-ba beszámítandó, egyéb finanszírozási formákban finanszírozott projektek

A 9. cikk (3) bekezdése értelmében a LIFE program költségvetésének legalább 85%-át vissza nem térítendő támogatásokra, a többéves munkaprogramban meghatározott mértékben más finanszírozási formákban finanszírozott projektekre, valamint vegyesfinanszírozási műveletek formájában megjelenő pénzügyi eszközökre kell fordítani.

A 8. cikk (2) bekezdésének a) pontja szerinti 85%-os alsó küszöbérték kiszámításakor figyelembe vehető tevékenységek a következők:

- Pénzdíjak és hivatalos díjak, beleértve az összes kapcsolódó kiadást (pl. az Európai Zöld Lomb és az Európa Zöld Fővárosa díj; Európai Vállalkozási Díj; Natura 2000 díj).
- Támogatás, tapasztalatcsere és hálózatépítés annak érdekében, hogy a különböző érdekelt felek nagyobb mértékben részt vegyenek az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politika kialakításában, végrehajtásában és érvényesítésében (pl. a szénorientált régiók energetikai átalakulásával foglalkozó platform, éghajlati paktum, Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége, a Zöld város megállapodás, az energiahatékonysági finanszírozási piactér, a Fenntartható Energia Európai Hete, a fenntartható energiára vonatkozó beruházásokról szóló fórumok, a megújuló energiaforrásokra kiterjedően a tiszta energiával foglalkozó ipari fórum, a LIFE nemzeti kapcsolattartóit támogató

hálózati tevékenységek, beleértve a képzést, az egymástól való tanulást célzó tevékenységeket és a tapasztalatok megosztását szolgáló rendezvényeket).

- Kapacitásépítés és képzés, valamint a tagállamoknak és az uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtásával megbízott egyéb szereplőknek nyújtott egyéb típusú támogatás, beleértve a zöld beruházások azonosításával és előmozdításával kapcsolatos technikai segítségnyújtást, a szakértői értékeléseket, az iránymutatások kidolgozását és a bevált gyakorlatok cseréjét (TAIEX-EIR Peer to Peer, együttműködés a nemzeti bírakkal, kapacitásépítés a tagállamok számára a nemzeti emissziókataszterek kidolgozása terén, kockázatmentesítési energiahatékonysági platform [DEEP] stb.).
- Az adatgyűjtés, az informatikai rendszerek, az adatbázisok felmérései és az érdekelt felek számára a környezeti és éghajlati adatokhoz való hozzáférést és/vagy azok felhasználását lehetővé tevő szakosodott szervek támogatása (pl. LUCAS-felmérés, az európai erdészeti információs rendszer [FISE], az európai vízügyi információs rendszer [WISE], az Ipari Kibocsátások Innovációs Megfigyelőközpontja, az Idegenhonos Fajok Európai Információs Hálózata [EASIN], az EU Energiaszegénységi Megfigyelőközpontja, a LIFE projekt eredményeinek adatbázisa).
- Az EU ETS (uniós kibocsátási egység-forgalmi jegyzék) és a származékos alkalmazások (MRVA, NEC, piaci stabilizációs tartalék) megfelelő működése és biztonsága, beleértve az aukciós platformot is.
- Közvetett irányítás nemzetközi szervezetekkel (pl. WHO, OECD, UNFCCC, UNEP, FAO, IEA, EBB) a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott célkitűzések elérése érdekében (pl. az energiahatékonysággal és a megújuló energiával kapcsolatos, energiatakarékos és kibocsátáscsökkentő épületekre irányuló technikai segítségnyújtás közvetett irányítása).

A Bizottság évente jelentést tesz a bizottságnak az e projektekre az előző évben elkülönített összegekről.

6. KUMULATÍV FINANSZÍROZÁS

Egyes esetekben a LIFE pénzeszközök felhasználhatók más uniós programokból származó források hozzáadására, kiegészítésére vagy kombinálására. Ez történhet például más programok keretében a legfontosabb környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai kérdésekkel kapcsolatos konkrét munka előmozdítása, kiegészítése vagy irányítása érdekében.

E finanszírozási formák célja az összehangolt erőfeszítések kialakítása, a szinergiák optimalizálása és/vagy a LIFE program egyedi célkitűzéseinek megvalósítása. Céljuk, hogy nagyobb hatékonyságot biztosítsanak a multiplikátorhatás terén, és lehetővé tegyék a végső kedvezményezetteknek/kedvezményezetteknek nyújtott támogatás jobb összehangolását.

A kumulatív finanszírozást fel lehet használni a LIFE program hozzájárulásának finanszírozására, pl. pályázati felhívásokhoz, egyedi támogatásokhoz, ajánlati felhívásokhoz vagy más uniós programokkal és pénzügyi eszközökkel közösen finanszírozott támogatás ötvözéséhez.

6.1. Irányítási mód

A tevékenységet közvetlenül a Bizottság vagy egy végrehajtó ügynökség irányítja. Amennyiben a tevékenység típusa ezt indokolja, közvetett irányítási módot kell alkalmazni.

6.2. Végrehajtó testület

Ha egynél több szervezetet lehet megbízni e tevékenységek irányításával, a tevékenységek célját és tartalmát figyelembe véve a leginkább hasonló tevékenységeket irányító szervezetet választják ki.

6.3. Végrehajtási szabályok

A tevékenység irányítása során lehetőség szerint figyelembe kell venni az érintett programok hatályos szabályainak tiszteletben tartását.

Eltérő szabályok esetén és/vagy a pályázók túlterhelésének elkerülése érdekében az alkalmazandó szabályokat úgy választják ki, hogy biztosítsák a végrehajtás hatékonyságát, a lehető legszélesebb körű részvételt és a lehetséges pályázók számára a lehető legnagyobb mértékű egyszerűsítést.

A pályázati vagy ajánlati felhívásokat megfelelően népszerűsíteni kell a program honlapján.